

energiavirasto
energimyndigheten

Tämä on Energiaviraston sähköisesti allekirjoittama asiakirja.	Asiakirjan päivämäärä on:	24.01.2025
Detta är ett dokument som har signerats elektroniskt av Energimyndigheten.	Dokumentet är daterat:	24.01.2025
This is a document that has been electronically signed by the Energy Authority.	The document is dated:	24.01.2025

Esittelijä / Föredragande / Referendary

Nimi / Namn / Name: Ulriika Riskilä
Pvm / Datum / Date: 24.01.2025

Ratkaisija / Beslutsfattare / Decision-maker

Nimi / Namn / Name: Simo Nurmi
Pvm / Datum / Date: 24.01.2025

Tämä asiakirja koostuu seuraavista osista:

- Kansilehti (tämä sivu)
- Alkuperäinen asiakirja tai alkuperäiset asiakirjat [Allekirjoitettu asiakirja alkaa seuraavalta sivulta. >](#)

Detta dokument består av följande delar:

- Titelblad (denna sida)
- Originaldokument [Det signerade dokumentet börjar på nästa sida. >](#)

This document contains:

- Front page (this page)
- The original document(s) [The signed document follows on the next page >](#)

Vattenfall Oy
Konepajankuja 3 B
00510 HELSINKI

Asia

Sähkömarkkinalain (588/2013) mukaisen toimitusvelvollisen sähkön vähittäismyyntituotteen hinnan kohtuullisuus ja julkisuus sekä pörssihintaan sidottu tuote ainoana toimitusvelvollisena sähkön vähittäismyyntituotteena

Asianosainen

Vattenfall Oy (y-tunnus 1842073-2)

Perustelut

Asian käsittely

Energiavirastoon on 29.8.2022 ja 16.1.2023 saapunut tutkintapyynnöt koskien Vattenfall Oy:n (jäljempänä myös *asianosainen*) toimitusvelvollista sähkönmyyntituotetta. Energiavirasto on saapuneiden tutkintapyyntöjen johdosta aloittanut tutkinnan koskien asianosaisen sähkömarkkinalain (588/2013) 67 §:n mukaisen toimitusvelvollisen sähkönmyyntituotteen hinnan kohtuullisuutta ja julkisuutta sekä sitä, voiko pörssihintaan sidottua tuotetta tarjota ainoana toimitusvelvollisena sähkönmyyntituotteena. Lisäksi Energiavirasto on tutkinut sähkömarkkinalain 68 §:n mukaista vähittäismyyjän myyntiehtojen ilmoittamista Energiavirastolle.

Fingrid Datahub Oy on 1.9.2022 ja 4.4.2023 Energiaviraston pyynnöstä toimittanut asiassa tiedon kunkin jakeluverkonhaltijan vastuualueella toimivasta toimitusvelvollisesta sähkön vähittäismyyjästä. Asianosainen on näiden tietojen mukaan ollut toimitusvelvollinen sähkön vähittäismyyjä Elenia Verkko Oyj:n sekä Aurora Kilpilahti Oy:n (jäljempänä myös *jakeluverkonhaltijat*) vastuualueilla. Jakeluverkonhaltijat ovat Energiaviraston pyynnöstä toimittaneet asiassa lausuntonsa, Elenia Verkko Oyj päivämäärällä 23.2.2023 ja Aurora Kilpilahti Oy päivämäärällä 22.11.2024.

Energiavirasto on varannut asianosaiselle mahdollisuuden lausua asiassa sekä esittää muuta tarpeelliseksi katsomaansa selvitystä. Asianosainen on 9.1.2023 toimittanut Energiaviraston pyynnöstä selvityksen sekä 4.7.2023, 7.11.2024 ja 23.1.2025 lisäselvitykset asiassa.

Energiavirasto on pyytänyt asianosaista ilmoittamaan sellaiset sähkönmyyntituotteet, joita asianosainen on tarjonnut toimitusvelvollisuustuotteina tarkastelujakson 1.1.2022–30.4.2023 aikana sekä sellaiset kyseistä ajankohtaa ennen tarjotut

toimitusvelvollisuustuotteet, joilla on vielä kyseisen tarkastelujakson aikana ollut voimassa olevia sopimuksia.

Energiavirasto on pyytänyt asianosaiselta selvitystä ennen kaikkea edellä mainittujen tuotteiden hinnoittelusta, hinta- ja muiden myyntiehtojen julkisuudesta sekä hinta- ja myyntiehtojen ilmoittamisesta Energiavirastolle. Lisäksi Energiavirasto on muun ohella tiedustellut, miksi asianosainen on päättänyt ryhtyä tarjoamaan pörsisähkötuotetta ainoana toimitusvelvollisuustuotteenaan.

Johtopäätökset

Energiaviraston toimivalta

Sähkömarkkinalain (588/2013) 106 §:n 2 momentin mukaan Energiaviraston tehtävänä on valvoa sähkömarkkinalain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja viranomaisten määräysten noudattamista sekä sähkömarkkinalain nojalla annettujen lupapäätösten noudattamista. Valvonnasta säädetään sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetussa laissa (590/2013).

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 5 §:n mukaan Energiaviraston tehtävänä on valvoa kyseisen lain 2 §:ssä tarkoitetun kansallisen ja unionin lainsäädännön ja viranomaisten määräysten noudattamista sekä hoitaa muut 2 §:ssä tarkoitetussa lainsäädännössä sille annetut tehtävät.

Sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 9 §:n mukaan Energiaviraston on velvoitettava kyseisen lain 2 §:ssä tarkoitetussa kansallisessa tai Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyjä velvoitteita rikkonut tai laiminlyönyt korjaamaan rikkomuksensa tai laiminlyöntinsä. Päätöksessä voidaan määrätä, millä tavoin rikkomus tai laiminlyönti tulee korjata. Päätöksessä voidaan myös määrätä palauttamaan asiakkaalle virheellisesti peritty maksu, jos palautukseen ei sovelleta kyseisen lain 14 §:ssä säädettyä palautusmenettelyä.

Sähkömarkkinalain muuttamisesta annettu laki (497/2023)

Energiavirasto toteaa, että viraston toimivalta valvoessa sähkömarkkinalain toimitusvelvollisuutta koskevien säännösten noudattamista on jälkikäteinen, jolloin arvioitaessa lainsäädännön noudattamista on asiaa tarkasteltava suhteessa tutkittavan menettelyn ajankohtana voimassa olleeseen lainsäädäntöön.

Energiavirasto toteaa, että 1.6.2023 voimaan tulleella lailla sähkömarkkinalain muuttamisesta (497/2023) on muutettu sähkömarkkinalain 67 ja 68 §:ää. 29.8.2022 ja 16.1.2023 saapuneissa tutkintapyyntöissä on pyydetty Energiavirastoa tutkimaan asianosaisen toimitusvelvollista sähkön vähittäismyyntin hinnoittelua. Lisäksi Energiavirasto on oma-aloitteisesti tutkinut sähkömarkkinalain 67 §:n 2 momentin mukaista julkisuusvelvoitetta sekä 68 §:n mukaista vähittäismyyntin myyntiehtojen ilmoittamista Energiavirastolle. Energiavirasto on päättänyt tutkia asianosaisen edellä mainittujen sähkömarkkinalaista seuraavien velvoitteiden noudattamista ajanjaksolla 1.1.2022 – 30.4.2023. Siten tämä päätös koskee asianosaisen menettelyä ajalta ennen 1.6.2023 tapahtunutta lainmuutosta.

Näin ollen Energiavirasto katsoo, että asiassa on sovellettava tutkittavana olleen asianosaisen menettelyn ajankohtana voimassa olleita sähkömarkkinalain 67 ja 68

1979/040202/2022
589/040202/2023

§:n säännöksiä. Tämän perusteella tässä päätöksessä viittauksilla sähkömarkkina-
lain 67 ja 68 §:ään tarkoitetaan sähkömarkkinalain 67 ja 68 §:ää sellaisena kuin
ne olivat sähkömarkkinalain muuttamisesta annetun lain (497/2023) voimaantul-
lessa.

Energiavirasto katsoo, että asiassa on sovellettava tutkittavana olleen asianosaisen
menettelyn ajankohtana voimassa ollutta Energiaviraston antamaa määräystä säh-
kön vähittäismyyjän sähkönmyyntiehtojen ja -hintojen ilmoittamisesta Energiavi-
rastolle (122/002/2014).

Asioiden yhdessä käsitteleminen

Hallintolain (434/2003) 25 §:n mukaan, jos viranomaisessa tehtävä päätös saattaa
merkittävästi vaikuttaa muun samassa viranomaisessa samanaikaisesti vireillä ole-
van asian ratkaisemiseen, viranomaisen on valmisteltava asiat yhdessä ja ratkais-
tava samalla kertaa, jollei yhdessä käsittelemisestä aiheudu haitallista viivytystä
tai jollei se ole asian laadun taikka luonteen vuoksi tarpeetonta.

Energiavirastossa on ollut yhtä aikaa vireillä kaksi tutkintapyyntöä koskien asian-
osaisen toimitusvelvollisuustuotetta. Energiavirasto on valmistellut asiat hallinto-
lain 25 §:n mukaisesti yhtä aikaa ja antaa molemmissa asioissa ratkaisun samalla
kertaa.

Energiaviraston sähkömarkkinalain mukainen ratkaisukäytäntö ennen 28.6.2023

Sähkömarkkinakeskus (nyk. Energiavirasto) on 23.2.2000 antamallaan päätöksel-
lään (dnro 108/423/99) määritellyt silloin voimassa olleen sähkömarkkina-
lain 21 §:n ja 22 §:n tarkoittaman toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan sähkön
vähittäismyyntituotteen tunnusmerkit. Päätöksessä Sähkömarkkinakeskus katsoi
tällaisen vähittäismyyntituotteen tunnusmerkkien täyttyvän, jos:

- 1) tuotteen hinnat ovat julkisia ja eri maksujen voimassa olevat yksikköhinnat on
esitetty myyjän julkisessa painetussa hinnastossa,
- 2) myyjän kaikkien samalla tuotteella olevien asiakkaiden laskutus perustuu sa-
moin yksikköhintoihin ja jos yksikköhinnat muuttuvat, ne muuttuvat saman-
aikaisesti kaikilla kyseisellä tuotteella olevilla asiakkailla,
- 3) hinnastossa olevat toimitusvelvollisuustuotteet ovat pääsääntöisesti vapaava-
lintaisia kaikille kyseisellä alueella oleville asiakkaille ja
- 4) tuotteeseen tehdään pääsääntöisesti vain toistaiseksi voimassa olevia sähkön-
myyntisopimuksia.

Energiaviraston (nyk. Energiavirasto) 29.4.2002 antamassa lausunnossa
(dnro 290/631/2001) on käsitelty markkinahintaista sähkönmyyntituotetta – mah-
dollisuutta tarjota toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille tuotetta, jossa
sähkön myyntihinta on sidottu sähköpörssin hintaan. Lausunnossa Energiavirasto
katsoi ottaen huomioon Sähkömarkkinakeskuksen 23.2.2000 antamassa
päätöksessä määritellyt toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan sähkön vähittäis-
myyntituotteen tunnusmerkit, että toimitusvelvollisuuden piirissä sähkön vähittäis-
myyjä voi tarjota muuttuvahintaisen pörssihintaan sidotun sähkönmyyntituotteen

1979/040202/2022
589/040202/2023

julkaisemalla painetun version voimassa olevista hinnoista jokaista uutta alkavaa hintajaksoa varten. Energiamarkkinavirasto katsoi myös, että asiakkaan valinnan mahdollisuuksia ei voida rajoittaa kilpailun piiristä toimitusvelvollisuuden piiriin palatessakaan ainoastaan muuttuvahintaisiin sähkönmyyntituotteisiin. Lausunnossa on otettu kantaa myös sellaisiin tilanteisiin, että sähkön markkinahintojen noustessa kilpailluilla markkinoilla olevat suurehkot asiakkaat haluavat yllättäen palata takaisin toimitusvelvollisuuden piiriin, mikä saattaa aiheuttaa merkittäviä ongelmia toimitusvelvollisen sähkönmyyjän riskienhallintaan.

Samasta asiasta on lausuttu myös Energia-alan Keskusliitto Finergyille 15.11.2002 annetussa lausunnossa (dnro 119/441/2002), jossa on todettu mm. "Energiamarkkinavirasto toteaa edelleen, että toimitusvelvollinen sähkön vähittäismyyjä voi tarjota ns. perinteisten sähkön vähittäismyyntituotteiden rinnalla myös muuttuvahintaisia pörssihintaan sidottuja ns. markkinasähkötuotteita."

Energiavirasto toteaa, että edellä mainitut päätös ja lausunnot on annettu jo 2000-luvun alussa, jonka jälkeen sähkömarkkinalaki on muuttunut tietyin osin. Esimerkiksi toimitusvelvollisuuden piirissä olevien asiakkaiden määritelmä on voimassa olevan sähkömarkkinalain mukaan nyt rajatumpi kuin aiemmin. Lisäksi 29.4.2002 annetun lausunnon jälkeen tilanne on muuttunut siten, että osapuolten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolella olevan muuttuvahintaisen pörssihintaan sidotun tuotteen osalta riittää laskentakaavan ilmoittaminen etukäteen. Lisäksi 15.11.2002 annetussa lausunnossa ei ole otettu kantaa siihen, voiko muuttuvahintainen pörssihintaan sidottu tuote olla ainoa toimitusvelvollisuustuote.

Energiaviraston päätös dnro 1998/040202/2022, 52/040202/2023, 392/040202/2023

Energiavirasto on 28.6.2023 antamassaan päätöksessä (dnro 1998/040202/2022, 52/040202/2023, 392/040202/2023) muuttanut 23.2.2000 annetussa päätöksessä (dnro 108/423/99) mainittuja toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan vähittäismyyntituotteen tunnusmerkkejä kohtien 1 ja 4 osalta. Päätöksen mukaan 1 kohdan painetun hinnaston vaatimusta toimitusvelvollisen tuotteen tunnusmerkkinä ei ole enää ollut tarkoituksenmukaista edellyttää. Sen sijaan riittää, että yhtiöllä on julkaistuna tuotteen hinnat ja ehdot keskeisissä asiakaskanavissa, kuten verkkosivuilla ja asiakaspalvelussa. Kohdasta 4 on poistettu sana "pääsääntöisesti". Muilta osin tunnusmerkit ovat pysyneet muuttumattomina. Energiavirasto katsoo siten toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan vähittäismyyntituotteen tunnusmerkkien täyttyvän, jos:

- 1) tuotteen hinnat ja ehdot ovat julkisia ja voimassa olevat hinnat ja ehdot on vapaasti saatavilla ja esitetty myyjän eri asiakaspalvelukanavissa,
- 2) myyjän kaikkien samalla tuotteella olevien asiakkaiden laskutus perustuu samoihin yksikköhintoihin ja jos yksikköhinnat muuttuvat, ne muuttuvat samanaikaisesti kaikilla kyseisellä tuotteella olevilla asiakkailta,
- 3) hinnastossa olevat toimitusvelvollisuustuotteet ovat pääsääntöisesti vapaavalintaisia kaikille kyseisellä alueella oleville asiakkaille ja
- 4) tuotteeseen tehdään vain toistaiseksi voimassa olevia sähkönmyyntisopimuksia.

1979/040202/2022
589/040202/2023

Energiavirasto toteaa lisäksi, että 28.6.2023 annettu päätös (dnro 1998/040202/2022, 52/040202/2023, 392/040202/2023) on ensimmäisen päätös koskien sähkömarkkinalain 67 §:n 1 momentissa säädettyä kohtuullista hintaa.

Energiaviraston aiempi maakaasumarkkinalain mukainen ratkaisukäytäntö

Energiavirasto toteaa, että maakaasun vähittäismyyjän toimitusvelvollisuudesta säädetään maakaasumarkkinalain (587/2017) 44 §:ssä. Aiemmin voimassa olleen maakaasumarkkinalain (508/2000) 4 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan maakaasuverkossa määrävässä markkina-asetuksessa olevan maakaasun myyjän on toimitettava maakaasua kohtuulliseen hintaan verkkoon liittyneen asiakkaan sitä pyytessä, jos asiakkaalla ei ole muita taloudellisesti kilpailukykyisiä vaihtoehtoja maakaasun hankkimiseksi maakaasuverkon kautta (toimitusvelvollisuus).

Energiavirasto on soveltanut sittemmin kumotun maakaasumarkkinalain 4 luvun 1 §:ää antamissaan ratkaisuissaan 22.12.2017 (dnro 887/520/2010) ja 28.12.2017 (dnro 349/420/2012). Energiaviraston päätökset koskivat toimitusvelvollisen maakaasun vähittäismyyjän hinnoittelun kohtuullisuutta vuosina 2014–2016. Kohtuullisuutta arvioitiin päätöksissä vuosien 2014–2016 maakaasun myyntiliiketoiminnan keskimääräisen liikevoittoprosentin perusteella. Päätöksissä Energiavirasto katsoi, että 3,5 %:n liikevoittoa on pidettävä toimitusvelvollisen maakaasun vähittäismyyjän veloittaman hinnan kohtuullisuuden ylärajana.

Energiavirasto toteaa, että Suomessa maakaasumarkkinat ja sähkömarkkinat eroavat toisistaan. Edellä mainitut Energiaviraston päätökset maakaasun vähittäismyyntin toimitusvelvollisuushinnan kohtuullisuuden arvioinnista on annettu ennen maakaasumarkkinoiden avaamista kilpailulle 1.1.2020, jolloin maakaasuverkonhaltijoilla oli velvollisuus tarjota maakaasun siirtopalveluja maakaasun käyttäjille ja jälleenmyyjille, jotka kuluttavat tai myyvät maakaasua vähintään viisi miljoonaa kuutiometriä vuodessa ja jotka lisäksi kuuluvat etäluettavan maakaasunmittauksen piiriin. Kyseiset tuolloin voimassa olleet maakaasumarkkinalain säännökset antoivat ainoastaan vaatimukset täyttävälle asiakkaalle mahdollisuuden käydä keskenään maakaasukauppaa tukkumyyjältä ostetulla maakaasulla ns. jälkimarkkinoilla. Päätökset näin ollen liittyvät tilanteeseen, jossa maakaasun jakeluverkon toiminta-alueella sijaitsevat toimitusvelvollisuuden piirissä olevat loppukäyttäjät pystyivät käytännössä ostamaan maakaasua ainoastaan toimitusvelvolliselta maakaasun vähittäismyyjältä.

Maakaasumarkkinoiden avaamisen jälkeenkin maakaasumarkkinoilla on ollut huomattavasti vähemmän vähittäismyyjiä kuin sähkön vähittäismarkkinoilla. Maakaasumarkkinoiden avautumisesta huolimatta useilla alueilla Suomessa maakaasua toimittaa vain yksi yritys, eli loppukäyttäjillä ei käytännössä ole mahdollisuutta kilpailuttaa sopimustaan. Nykyisen maakaasumarkkinalain 16 §:n mukaan maakaasuverkonhaltijaa koskevan siirtovelvollisuuden edellytyksenä on, että siirrettävän tai jaeltavan maakaasun verkkoon syötön ja verkosta oton mittaus on etäluentajärjestelmän piirissä. Siten maakaasun toimittajan vaihtaminen edellyttää loppukäyttäjältä etäluettavaa mittausta. Suomessa maakaasumarkkinalainsäädäntöön ei ole asetettu jakeluverkonhaltijoille velvoitetta asentaa etäluettavia mittalaitteita kaikille kaasun loppukäyttäjille ja mittalaitteiden asennus vaihtelee jakeluverkoittain. Siten useille maakaasun loppukäyttäjille tosiasialliset mahdollisuudet maakaasun toimittajan vaihtamiseksi ja vaihtoehdot toiseksi maakaasun toimittajaksi ovat

1979/040202/2022
589/040202/2023

rajalliset. Sähkön loppukäyttäjien osalta vastaavaa tietynlaiseen mittaukseen liittyvää edellytystä sähkön toimittajan vaihtamiseksi lainsäädäntö ei aseta, ja lisäksi sähkön loppukäyttäjien on kaikkialla Suomessa mahdollista ostaa sähköä useamalta eri vähittäismyyjältä.

Energiavirasto toteaa, että viraston aiemmat maakaasun toimitusvelvollista myyntihinnan kohtuullisuutta koskevat päätökset on tehty tilanteessa, jossa maakaasun vähittäismarkkinat ovat poikenneet merkittävästi nykyisistä sähkön vähittäismarkkinoista kilpailun avaamisen ja markkinarakenteen osalta. Maakaasua koskevat päätökset on tehty tilanteessa, jossa jakeluverkoissa olevat maakaasun loppukäyttäjät eivät ole voineet kilpailuttaa kaasun toimittajaa ja jossa maakaasun vähittäismyyjän maakaasun myynti loppukäyttäjille on ollut toimitusvelvollista myyntiä. Näin ollen Energiavirasto katsoo, että aiemmin mainittua Energiaviraston maakaasun toimitusvelvollisen myyntihinnan kohtuullisuutta koskevissa päätöksissä käytettyä arviointimenetelmää ei voida soveltaa sähkömarkkinalain 67 §:ää tulkittaessa.

Toimitusvelvollisuus

Sähkömarkkinalain 67 §:n 1 momentin mukaan vähittäismyyjän, jolla on huomattava markkinavoima jakeluverkonhaltijan vastuualueella, on toimitettava vastuualueella sähköä kohtuulliseen hintaan kuluttajille sekä muille loppukäyttäjille, joiden käyttöpaikka on varustettu enintään 3 x 63 ampeerin pääsulakkeilla tai joiden sähkönkäyttöpaikkaan ostetaan sähköä enintään 100 000 kilowattituntia vuodessa (toimitusvelvollisuus). Jos jakeluverkonhaltijan vastuualueella ei ole vähittäismyyjää, jolla on huomattava markkinavoima, on toimitusvelvollisuus sillä vähittäismyyjällä, jonka toimitetun sähkön määrällä mitattu markkinaosuus toimitusvelvollisuuden piirissä olevien loppukäyttäjien hankkimasta sähköstä on kyseisellä vastuualueella suurin.

Sähkömarkkinalain 67 §:n 2 momentin mukaan vähittäismyyjällä, jolla on toimitusvelvollisuus, on oltava julkiset sähkön myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määrittymisperusteet toimitusvelvollisuuden piirissä oleville loppukäyttäjille. Niissä ei saa olla kohtuuttomia eikä sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja. Kuluttajille suunnatut myyntiehdot on lisäksi esitettävä selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla, eikä niihin saa sisältyä sopimusten ulkopuolisia esteitä kuluttajien oikeuksien toteutumiselle.

Sähkömarkkinalain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 20/2013 vp.) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan sähkön vähittäismyyjällä katsotaan olevan huomattava markkinavoima kyseisen jakeluverkonhaltijan vastuualueella, jos sillä markkina-analyysin perusteella havaitaan olevan kyseisellä alueella sellaista taloudellista vaikutusvaltaa, jonka turvin se voi toimia huomattavassa määrin riippumattomana kilpailijoista, kuluttajista ja muista toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvista sähkönkäyttäjistä. Säännöksessä tarkoitettu huomattava markkinavoima poikkeaa kyseisen hallituksen esityksen mukaan kilpailulaissa tarkoitettua määräävästä markkina-asemasta siinä, ettei huomattavan markkinavoiman yrityksen aseman tarvitse olla kyseisellä alueella toiminnassaan samassa määrin riippumaton kilpailijoistaan tai asiakkaistaan kuin määräävän markkina-aseman yritys olisi.

1979/040202/2022
589/040202/2023

Edellä mainitun hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan toimitusvelvollisuus on sähkön vähittäismyyjällä, jonka toimitetun sähkön määrällä mitattu markkinaosuus toimitusvelvollisuuden piirissä olevien sähkökäyttäjien osalta on vastuualueella suurin, jos vastuualueella ei ole osoitettavissa huomattavan markkinavoiman vähittäismyyjää. Säännös on sähkömarkkinadirektiivin yleispalveluvelvoitteen täyttämiseksi välttämätön sen tilanteen varalta, että jollain vastuualueella ei olisi osoitettavissa huomattavan markkinavoiman vähittäismyyjää.

Sähkömarkkinalain (386/1995) alkuperäisen 1.5.1995 alkaen voimassa olleen toimitusvelvollisuutta koskevan 21 §:n 1 momentin mukaan määräävässä markkina-asemassa olevan sähkön vähittäismyyjän on toimitettava sähköä kohtuulliseen hintaan asiakkaan sitä pyytäessä, jos asiakkaalla ei ole muita taloudellisesti kilpailukykyisiä sähköhankintamahdollisuuksia sähköverkon kautta (toimitusvelvollisuus). Kyseistä lainkohtaa muutettiin lailla sähkömarkkinalain muuttamisesta (466/1999), minkä jälkeen 1.9.1999 lähtien toimitusvelvollisuudesta säädettiin sähkömarkkinalain 21 §:ssä, jonka 1 momentin mukaan määräävässä markkina-asemassa jakeluverkonhaltijan vastuualueella olevan sähkön vähittäismyyjän on toimitettava sähköä kohtuulliseen hintaan asiakkaan sitä pyytäessä, jos asiakkaalla ei ole muita taloudellisesti kilpailukykyisiä sähköhankintamahdollisuuksia sähköverkon kautta (toimitusvelvollisuus).

Kumotun sähkömarkkinalain (386/1995) säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 138/1994 vp.) todetaan toimitusvelvollisuuden osalta, että vähittäismyyjällä, joka yleisesti markkinoi tietyllä alueella sähköä asiakkaille, joilla ei ole yleensä mahdollisuutta ostaa sähköä muilta myyjiltä, on velvollisuus toimittaa sähköä näille sähkökäyttäjille (toimitusvelvollisuus). Kyse on siis myyntivelvollisuudesta. Myyjä on tällöin yleensä monopoliasemassa tai vähintäänkin kilpailunrajoituksista annetun lain 3 §:ssä tarkoitetulla tavalla määräävässä markkina-asemassa kyseisen kuluttajaryhmän kannalta. Sähkön hinnan on oltava toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille kohtuullista, eli sähkön hinnan tulee vastata mahdollisimman pitkälle näiden kuluttajien aiheuttamia kustannuksia. Kilpailun piirissä olevien asiakkaiden osalta vähittäismyyjällä olisi oikeus tapauskohtaiseen hinnoitteluun. Vähittäismyyjän hinnoittelun tulee kuitenkin olla sillä tavalla kustannusvastaavaa, ettei niiden asiakkaiden hinnoilla, joiden suhteen myyjä on määräävässä markkina-asemassa, tueta kilpailun piirissä olevia sähköasiakkaita.

Energiavirasto toteaa, että toimitusvelvollisuudesta säädettiin ensimmäisen kerran 1.6.1995 voimaantulleen sähkömarkkinalain 21 §:ssä. Ensimmäiset toimitusvelvollisuuden piirissä olevat sähkömyyntituotteet tulivat siten markkinoille jo vuonna 1995. Sähkön vähittäismarkkinat ovat kehittyneet ja muuttuneet merkittävästi kuluneen yli 25 vuoden aikana, kun kilpailu markkinoilla on lisääntynyt niin, että nykyään käytännössä kaikilla toimitusvelvollisuuden piirissä olevilla loppukäyttäjillä on tarjolla useita kilpailevia sähkömyyntisopimuksia ja siten halutessaan mahdollisuus hankkia sähkömyyntisopimus myös kilpailluilta sähkön vähittäismarkkinoilta. Myös esimerkiksi vaihtuvahintaiset pörssihintaan sidotut sähkömyyntisopimukset, joita ei vielä vuonna 1995 ollut lainkaan markkinoilla, ovat yleistyneet.

Energiavirasto toteaa, että toimitusvelvollinen myyjä voi lähtökohtaisesti itse määrittää, minkä tuotteen tai mitkä tuotteet se katsoo toimitusvelvollisiksi sähkön

1979/040202/2022
589/040202/2023

myyntituotteiksi, joita myyjä tarjoaa uusina sähkönmyyntisopimuksina toimitusvelvollisuuden piirissä asiakkaille sen jakeluverkonhaltijan vastuualueella, jossa myyjällä on toimitusvelvollisuus (toimitusvelvollisuustuotteet). Edelleen Energiavirasto toteaa, että toimitusvelvollisella sähkön vähittäismyyjällä voi olla tarjolla toimitusvelvollisuustuotteiden rinnalla myös muita vähittäismyyntituotteita, joita se tarjoaa myös toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille.

Mikäli myyjällä on tarjolla useampi toimitusvelvollisuustuote, niin kyseisissä tuotteissa ei saa olla perusteettomia rajoituksia tai ehtoja, jotka rajaavat samankaltaisten toimitusvelvollisuuden piirissä olevien asiakkaiden valinnan mahdollisuuksia. Energiavirasto katsoo, että toimitusvelvollisuustuotteiden tulee olla kaikkien kyseisen jakeluverkonhaltijan vastuualueella olevien toimitusvelvollisuuden piirissä olevien loppukäyttäjien vapaasti valittavissa.

Toimitusvelvollisen myyjän määrittäminen

Energiavirasto toteaa, että asiassa on ensiksi selvitettävä, onko ja millä jakeluverkonhaltijan vastuualueella asianosaisella on toimitusvelvollisuus. Sähkömarkkinalain 67 §:n 1 momentin mukaan toimitusvelvollisuus on sillä myyjällä, jolla on jakeluverkonhaltijan vastuualueella huomattava markkinavoima tai, jos tällaista myyjää ei ole, sillä myyjällä, jonka toimitetun sähkön määrällä mitattu markkinaosuus toimitusvelvollisuuden piirissä olevien loppukäyttäjien hankkimasta sähköstä on kyseisellä vastuualueella suurin.

Energiavirasto toteaa, että sähkömarkkinalainsäädännön perusteella kullakin jakeluverkonhaltijan vastuualueella on toimitusvelvollisuus kerrallaan ainoastaan yhdellä sähkön vähittäismyyjällä. Lisäksi samalla vähittäismyyjällä voi olla toimitusvelvollisuus yhden tai useamman jakeluverkonhaltijan vastuualueella tai kyseisellä vähittäismyyjällä ei ole toimitusvelvollisuutta minkään jakeluverkonhaltijan vastuualueella.

Sähkömarkkinalain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 20/2013 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan sähkön vähittäismyyjällä katsotaan olevan huomattava markkinavoima kyseisen jakeluverkonhaltijan vastuualueella, jos sillä markkina-analyysin perusteella havaitaan olevan kyseisellä alueella sellaista taloudellista vaikutusvaltaa, jonka turvin se voi toimia huomattavassa määrin riippumattomana kilpailijoista, kuluttajista ja muista toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvista sähkönkäyttäjistä. Säännöksessä tarkoitettu huomattava markkinavoima poikkeaa kyseisen hallituksen esityksen mukaan kilpailulaissa tarkoitettua määräävästä markkina-asemasta siinä, ettei huomattavan markkinavoiman yrityksen aseman tarvitse olla kyseisellä alueella toiminnassaan samassa määrin riippumaton kilpailijoistaan tai asiakkaistaan kuin määräävän markkina-aseman yritys olisi.

Energiavirasto toteaa, että hallituksen esitys tai muut lain esityöt eivät tarkemmin määrittele, millä kriteereillä huomattavaa markkinavoimaa tulisi tässä yhteydessä arvioida. Energiavirasto katsoo, että asiassa voidaan siten ottaa huomioon muiden toimialojen huomattavan markkinavoiman arviointia koskeva sääntely. Muun muassa sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 52 §:ssä on säädetty, että Liikenne- ja viestintäviraston on kilpailutilanteen selvittämiseksi tehtävä merkityksellisiksi määritellyistä tukku- ja vähittäismarkkinoista säännöllisin väliajoin markkina-analyysi. Säännöksen mukaan Liikenne- ja viestintäviraston on

markkina-analyysia tehdessään otettava mahdollisimman tarkasti huomioon komission markkina-analyysia ja huomattavan markkinavoiman arviointia koskevat suuntaviivat. Euroopan komissio on antanut tiedonannon (2018/C 159/01) suuntaviivat markkina-analyysia ja huomattavan markkinavoiman arvioimista varten sähköisiä viestintäverkkoja ja -palveluja koskevassa EU:n sääntelyjärjestelmässä.

Komission suuntaviivojen kohdan 54 mukaan yrityksen markkinavoimaa arvioitaessa on tärkeää ottaa huomioon yrityksen markkinaosuus ja sen kilpailijat sekä mahdollisten kilpailijoiden keskipitkällä aikavälillä aiheuttama paine. Markkinaosuudet voivat antaa kansallisille sääntelyviranomaisille alustavan käsityksen markkinoiden rakenteesta ja markkinoilla toimivien operaattoreiden suhteellisesta merkityksestä. Edelleen komission suuntaviivojen kohdan 55 mukaan vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan erittäin suuri markkinaosuus – yli 50 prosenttia – joka yrityksellä on ollut jo pidemmän aikaa, on jo sellaisenaan osoitus määräävän aseman olemassaolosta, ellei ole kyse poikkeuksellisista olosuhteista. Suuntaviivojen kohdan 57 mukaan, jos markkinaosuus on suuri mutta alle 50 prosentin kynnysarvon, huomattavan markkinavoiman arvioinnissa olisi käytettävä markkinoiden muita keskeisiä rakenteellisia ominaispiirteitä. Perusteellinen rakenteellinen arviointi merkityksellisten markkinoiden taloudellisista ominaispiirteistä olisi tehtävä ennen kuin tehdään päätelmiä huomattavan markkinavoiman olemassaolosta.

Suuntaviivojen kohdassa 58 on esitetty, että muun muassa seuraavia kriteerejä voidaan käyttää mitattaessa yrityksen markkinavoimaa, jonka turvin se voisi toimia huomattavassa määrin kilpailijoistaan, asiakkaista ja kuluttajista riippumattomasti:

- markkinoille pääsyn esteet,
- laajentumisen esteet.
- yrityksen absoluuttinen ja suhteellinen koko,
- vaikeasti toisinnettavan infrastruktuurin hallinta,
- tekninen ja kaupallinen etulyöntiasema tai paremmuus,
- tasapainottavan neuvotteluvoiman puuttuminen tai heikkous,
- helppo tai etuoikeutettu mahdollisuus hyödyntää pääomamarkkinoita ja rahoituslähteitä,
- tuotteiden/palveluiden monipuolisuus (esimerkiksi tuote- tai palveluyhdistelmät),
- mittakaavaedut,
- tuotevarioinnin edut,
- suorat tai epäsuorat verkostovaikutukset,
- vertikaalinen integraatio,
- pitkälle kehittynyt jakelu- ja myyntiverkosto,
- pitkäaikaisten ja kestävien käyttöoikeussopimusten tekeminen,

- sellaisten sopimussuhteiden solmiminen muiden markkinatoimijoiden kanssa, jotka voivat johtaa markkinoiden sulkeutumiseen,
- potentiaalisen kilpailun puuttuminen.

Edelleen suuntaviivojen kohdan 58 mukaan minkään kohdassa esitetyn kriteerin täyttyminen ei välttämättä yksinään riitä perusteeksi huomattavan markkinavoiman toteamiselle. Tällaisen toteamuksen on perustuttava eri tekijöiden yhdistelmään.

Energiaviraston 1.9.2022 ja 4.4.2023 Fingrid Datahub Oy:ltä saamien tietojen mukaan Vattenfall Oy on toiminut sähkön toimitusvelvollisena vähittäismyyjänä Elenia Verkko Oyj:n ja Aurora Kilpilahti Oy:n vastuualueilla.

Sähkömarkkinalain 67 §:n 1 momentin mukaisen jakeluverkonhaltijan vastuualueen toimitusvelvollisen vähittäismyyjän määrittelemiseksi Energiavirasto on pyytänyt Elenia Verkko Oyj:ltä ja Aurora Kilpilahti Oy:ltä lausunnon. Energiavirasto on pyytänyt jakeluverkonhaltijoita ilmoittamaan, mikä sähkön vähittäismyyjä toimittaa kyseisellä vastuualueella suurimman määrän sähköä kuluttaja-asiakkaille ja muille loppukäyttäjille, joiden käyttöpaikka on varustettu enintään 3 x 63 A pääsulakkeilla tai joiden käyttöpaikkaan ostetaan sähköä enintään 100 000 kWh vuodessa. Lisäksi Energiavirasto on pyytänyt ilmoittamaan, kuinka suuren prosenttiosuuden kyseinen myynti muodostaa kaikesta vastuualueen kyseiselle asiakasryhmälle toimitetusta sähköstä. Edellä mainitut tiedot on pyydetty toimittamaan kyseisen vastuualueen 3–5 suurimman vähittäismyyjän osalta eriteltynä.

Elenia Verkko Oyj on 23.2.2023 Energiavirastoon saapuneessa lausunnossaan ilmoittanut, että sen vastuualueella suurimman määrän sähköä kuluttaja-asiakkaille ja muille loppukäyttäjille, joiden käyttöpaikka on varustettu enintään 3 x 63 A pääsulakkeilla tai joiden käyttöpaikkaan ostetaan sähköä enintään 100 000 kWh vuodessa toimittaa Vattenfall Oy. Jakeluverkonhaltija on lisäksi lausunnossaan ilmoittanut vähittäismyyjien markkinaosuudet pyydetyllä tavalla Energiavirastolle. Vattenfall Oy:n markkinaosuus on Elenia Verkko Oyj:n mukaan suurin, mutta ei kuitenkaan ylitä 50 prosenttia, siinä missä alueen markkinaosuudeltaan toiseksi suurimman yrityksen markkinaosuus on alle 15 prosenttia.

Aurora Kilpilahti Oy on toimittanut lausuntonsa Energiavirastolle 22.11.2024. Kyseisen lausunnon perusteella Energiavirasto toteaa, ettei Vattenfall Oy ole kyseisen jakeluverkonhaltijan vastuualueella toimitusvelvollinen vähittäismyyjä. Aurora Kilpilahti Oy:n lausunto on toimitettu asianosaiselle tiedoksi, ja Vattenfall Oy on ilmoittanut, ettei se katso siitä lausumista tarpeelliseksi.

Energiavirasto katsoo, että sähkömarkkinalain 67 §:ää sovellettaessa tarkasteltava markkina on rajattava siten, että se koskee sähkön vähittäismyyntiä toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille Elenia Verkko Oyj:n vastuualueella. Tarkasteltavana kysymyksenä kyseiseen markkinaan liittyen on tällöin, onko jollain sähkön vähittäismyyjällä todettavissa huomattava markkinavoima, ja jos ei ole, minkä myyjän toimitetun sähkön määrällä mitattu markkinaosuus on suurin. Energiavirasto on huomattavaa markkinavoimaa arvioidessaan ottanut huomioon edellä mainitun komission tiedoksiannon.

Energiavirasto toteaa, että komission suuntaviivojen kohdan 55 mukaan yli 50 prosentin markkinaosuutta, joka yrityksellä on ollut jo pidemmän aikaa, voidaan sellaisenaan pitää osoituksena määräävän aseman olemassaolosta. Suuntaviivojen mukaan mitä suurempi markkinaosuus on ja mitä kauemmin yritys on säilyttänyt sen, sitä todennäköisemmin markkinaosuus on tärkeä alustava osoitus huomattavasta markkinavoimasta.

Elenia Verkko Oyj:n toimittaman lausunnon perusteella yhdelläkään vähittäismyyjällä ei ole yli 50 prosentin markkinaosuutta sähkön vähittäismyynnissä toimitusvelvollisuuden piirissä oleville loppukäyttäjille Elenia Verkko Oyj:n vastuualueella. Elenia Verkko Oyj:n ilmoittamien markkinaosuuksiltaan suurimpien vähittäismyyjien markkinaosuudet jäävät merkittävästi alle tämän tason, mikä jo itsessään antaa Energiaviraston näkemyksen mukaan viitteitä siitä, ettei Elenia Verkko Oyj:n vastuualueella olisi millään alueella toimivalla sähkön vähittäismyyjällä huomattavaa markkinavoimaa.

Energiavirasto on arvioinut sähkön vähittäismarkkinoiden rakenteellisia ominaispiirteitä komission suuntaviivojen mukaisten kriteerien perusteella.

Energiavirasto toteaa Suomen sähkön vähittäismarkkinoiden rakenteesta seuraavaa. Markkinoille pääsyyn ja laajentumiseen ei liity merkittäviä esteitä. Markkinalle tulo ei ole luvanvaraista, ja kaikilla toimijoilla on yhtäläinen mahdollisuus toimia kaikilla alueilla. Sähkön vähittäismarkkinalla ei myöskään ole mahdollisuutta hyötyä vaikeasti toisinnettavan infrastruktuurin hallinnasta tai saavuttaa merkittävää teknistä tai kaupallista etulyöntiasemaa, sillä kaikki sähkönmyyntituotteet ovat sellaisia, joita myös kilpailijat voivat teoriassa tarjota. Markkinalla ei ole tunnistettavissa merkittäviä suoria tai epäsuoria verkostovaikutuksia, joista vähittäismyyjät voisivat hyötyä eikä toimijoilla ole mahdollisuutta solmia muiden markkinatoimijoiden kanssa sopimuksia, jotka voisivat johtaa markkinoiden sulkeutumiseen. Energiavirasto toteaa, että kansallinen sähkön vähittäismarkkina on hyvin kilpailullinen. Sähkömarkkinalainsäädäntö mahdollistaa asiakkaille sähkön vähittäismyyjän vaihtamisen varsin helposti, mikä edesauttaa uusien toimijoiden pääsyä markkinoille, toimijoiden laajentumista ja vähittäismyyjien välistä kilpailua.

Energiavirasto toteaa, että sähkön vähittäismarkkinalla yrityksille voi kuitenkin keskittyä markkinavoimaa muun muassa skaalaetujen, vertikaalisen integraation, pitkäaikaisten sopimusten solmimisen tai kuluttajien heikon aktiivisuuden myötä. Suuremmat yhtiöt pystyvät tarjoamaan laajempia lisäpalveluja sähkötuotteidensa yhteydessä. Lisäksi suurempi ja eriytyneempi asiakasmassa voi pienentää sähkön hankintaan liittyvää profiili- ja volyyimiriskiä, ja suurimmilla yhtiöillä voi olla parempi asema pääomamarkkinoiden ja rahoituslähteiden hyödyntämisessä. Nämä tekijät voivat mahdollistaa suurimmille yhtiöille sellaisten tuotteiden tarjoamisen, joka ei pienemmille yhtiöille ole kannattavaa. Suurimmat yhtiöt pystyvät myös panostamaan pieniä yhtiöitä enemmän markkinointiin ja tavoittamaan tätä kautta uusia asiakkaita. Vertikaalinen integraatio, jossa vähittäismyynti ja sähkön tuotanto toimivat saman yhtiön sisällä, voi mahdollistaa vähittäismyyjälle sähkön myymisen markkinahintaa edullisemmalla hinnalla. Uusien toimijoiden pääsyä markkinoille voi myös haitata loppuasiakkaiden kanssa solmitut pitkät määräaikaiset sopimukset, tai loppuasiakkaiden heikko aktiivisuus sähköntoimittajansa kilpailuttamisessa.

Energiavirasto toteaa markkinavoimaa keskittävistä seikoista yleisesti seuraavaa. Suomessa toimii useita suuria sähkönmyyjiä, jotka toimivat suorassa kilpailussa toistensa kanssa, ja jotka pystyvät hyödyntämään samoja mahdollisia skaalaetuja. Lisäksi useilla alueilla toimii pienempiä sähkönmyyjiä, jotka ovat pystyneet säilyttämään markkinaosuutensa suurempien yhtiöiden mahdollisista skaalaeduista huolimatta. Suomen markkinalla yleisimmät sähkötuotteet ovat sellaisia, joita kaikki yhtiöt voivat tarjota. Markkinalle ei ole syntynyt merkittävässä määrin sellaisia tuoteryhmiä, joiden tarjoamiseen pienemmällä yhtiöillä ei olisi mahdollisuutta. Vaikka vertikaalisen integraation avulla yhtiöillä voi olla mahdollisuus myydä sähköä markkinahintaa alemmalla hinnalla ja kasvattaa näin markkinaosuuttaan, markkinalla ei toistaiseksi ole tunnistettavissa tilannetta, jossa yhtiö voisi myöhemmin hyötyä tästä nostamalla hintoja markkinatasoa korkeammalle. Yhtiöillä ei ole mahdollisuutta estää kilpailijoiden toimintaa markkinalla. Markkinoinnin osalta kaikilla yhtiöillä on yhtäläinen mahdollisuus ilmoittaa tuotteensa Energiaviraston ylläpitämään Sähkön hintavertailu -palveluun kuluttajien saataville. Sähkömarkkinalain 92 §:n 3 mom. perusteella kuluttaja-asiakas voi irtisanoa määräaikaisen sopimuksen kahden vuoden kuluttua samalla tavalla kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen. Vuonna 2023 valtaosalla suomalaisista oli toistaiseksi voimassa oleva sopimus, jonka kuluttaja voi vaihtaa halutessaan kahden viikon varoitusajalla. Keskimäärin Suomessa sähkönmyyjää on vaihdettu vuoden 2022 aikana 16 %:ssa käyttöpaikoja. Tämä vastaa Euroopan keskitasoa, eikä anna viitteitä siitä, että suomalaiset kuluttajat olisivat epäaktiivisia kilpailuttajia.

Energiavirasto on tarkastellut vähittäismarkkinan rakennetta myös Elenia Verkko Oyj:n vastuualueella. Energiaviraston ylläpitämän Sähkön hintavertailu -palvelun tietojen perusteella tarkastelujakson 1.1.2022-30.4.2023 aikana Elenia Verkko Oyj:n alueella on toiminut kuukausittain 34-41 eri sähkön vähittäismyynnin myyjää, jotka ovat tarjonneet uusia sähkösopimuksia Elenia Verkko Oyj:n vastuualueella oleville loppukäyttäjille. Koko maassa toimineiden vähittäismyynnin myyjien kuukausittainen määrä samana ajanjaksona oli 33-41. Lisäksi Energiaviraston raportoimien verkkoyhtiöiden teknisten tunnuslukujen perusteella Elenia Verkko Oyj:n alueella vuoden 2022 aikana avoin toimittaja on vaihtunut yli 20 %:ssa alueen käyttöpaikoista. Keskimäärin Suomessa avoin toimittaja on vaihtunut vuoden 2022 aikana noin 16 %:ssa käyttöpaikoista. Tämän perusteella on katsottavissa, että Elenia Verkko Oyj:n vastuualueella on kilpailua vähittäismyynnin välillä.

Energiavirasto katsoo, että asiassa saadut selvitykset ja Energiaviraston tarkastelu eivät anna viitteitä siitä, että sähkön vähittäismarkkinan tilanne Elenia Verkko Oyj:n vastuualueella eroaisi vähittäismarkkinan tilanteesta Suomessa yleisesti. Edellä esitettyjen kriteerien perusteella Energiavirasto katsoo, ettei Elenia Verkko Oyj:n vastuualueella ole todettavissa millään sähkön vähittäismyynnin myyjällä huomattavaa markkinavoimaa. Energiavirasto toteaa lisäksi, että laajemman alueellisen markkina-analyysin tekeminen huomattavan markkinavoiman arvioimiseksi olisi tarpeellista vain, jos edellä arvioidut markkinoiden ominaispiirteet antaisivat viitteitä siitä, että huomattava markkinavoima vastuualueella voisi olla jollain muulla yhtiöllä kuin sillä, joka on vastuualueen suurin sähkön vähittäismyynnin toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluville loppukäyttäjille toimitetun sähkön määrällä mitattuna. Energiavirasto toteaa, että toimitusvelvollinen myyjä Elenia Verkko Oyj:n vastuualueella on näin ollen määritettävä toimitusvelvollisuuden piirissä oleville loppukäyttäjille toimitetun sähkön määrällä mitattuna.

1979/040202/2022
589/040202/2023

Elenia Verkko Oyj:n Energiavirastolle toimittamien tietojen perusteella Vattenfall Oy:lla on suurin markkinaosuus sähkön vähittäismyynnissä toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille Elenia Verkko Oyj:n vastuualueella. Vattenfall Oy:n markkinaosuus on selvästi suurempi kuin markkinaosuus mitatun seuraavaksi suurimman vähittäismyyjän markkinaosuus. Vattenfall Oy:n ja seuraavaksi suurimman vähittäismyyjän välinen ero markkinaosuudessa on yli 15 prosenttiyksikköä.

Vattenfall Oy on myös itse antamassaan selvityksessä katsonut olevansa toimitusvelvollinen vähittäismyyjä Elenia Verkko Oyj:n alueella.

Näin ollen Energiavirasto katsoo, että Vattenfall Oy:llä on toimitusvelvollisuus Elenia Verkko Oyj:n alueella.

Toimitusvelvollisuustuotteet

Energiavirasto toteaa, että asiassa on selvitettävä, mitkä ovat asianosaisen toimitusvelvollisuustuotteet, joita koskevat sähkömarkkinalaissa säädetyt toimitusvelvollista vähittäismyyntiä ja toimitusvelvollisuussopimuksia koskevat velvoitteet.

Vattenfall Oy on Energiavirastoon 9.1.2023 saapuneessa selvityksessään kertonut tarjonneensa pörssihintaan perustuvaa tuotetta ainoana toimitusvelvollisena tuotteenaan 1.9.2022 alkaen. Vattenfall Oy on tarkentanut pörssisähkötuotteella tarkoittavansa tuotetta nimeltään "Tuntisähkö Mix" (jäljempänä myös *pörssisähkötuote*). Edelleen asianosainen on kertonut tarjonneensa "Kesto"-sopimusta toimitusvelvollisena tuotteenaan ennen 1.9.2022.

Vattenfall Oy on Energiavirastoon 4.7.2023 saapuneessa lisäselvityksessään todennut, että Kesto-tuote on ollut toimitusvelvollisuustuote 1.9.2022 jälkeen edelleen niille asiakkaille, jotka eivät ole sitä irtisanoneet. Asianosainen on kertonut, ettei se ole irtisanonut Kesto-tuotteella olleita asiakkaita tai siirtänyt heitä tuotteelta toiselle. Asianosainen on toimittanut Energiavirastolle selvityksen asiakkaiden lukumäärästä päivämäärällä 31.8.2022.

Energiavirasto toteaa, että toimitusvelvollisella myyjällä on vapaus itse määrittää, minkä tuotteen tai mitkä tuotteet se katsoo toimitusvelvollisiksi sähkön myyntituotteiksi, joita myyjä tarjoaa sähkönmyyntisopimuksina toimitusvelvollisuuden piirissä asiakkaille sen jakeluverkonhaltijan vastuualueella, jossa myyjällä on toimitusvelvollisuus (toimitusvelvollisuustuotteet). Edelleen Energiavirasto toteaa, että toimitusvelvollinen myyjä voi lopettaa tietyn toimitusvelvollisen sähkönmyyntituotteen tarjoamisen uusille asiakkaille. Tällöin kyseisestä toimitusvelvollisuustuotteesta tulee eräänlainen lakkautustuote, jolla olevat sopimukset lakkaavat sitä mukaa, kun sopijapuolena olevat loppukäyttäjät irtisanovat niitä.

Energiavirasto toteaa, että sähkömarkkinalain 67 §:n 1 ja 2 momentissa tai sähkömarkkinalakia koskevissa hallituksen esityksissä ei ole otettu kantaa siihen säilyykö sähkönmyyntituote edelleen toimitusvelvollisuustuotteena niille asiakkaille, joilla on tuotteeseen voimassa oleva sopimus tilanteissa, joissa toimitusvelvollinen myyjä lopettaa tuotteen tarjoamisen toimitusvelvollisuustuotteena uusille asiakkaille.

Energiavirasto toteaa, että sähkömarkkinalain 92 §:n 1 momentin mukaan vähittäismyyjä ei saa irtisanoa sähkönmyyntisopimusta, kun toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluva loppukäyttäjä on kuluttaja. Toimitusvelvollisuuden piirissä olevan

1979/040202/2022
589/040202/2023

muun sähkönmyyntisopimuksen vähittäismyyjä saa irtisanoa vain, jos sopimuksen pitäminen voimassa on lainsäädännön muutoksen tai olosuhteiden olennaisen muutoksen takia hänen kannaltaan kohtuutonta. Pykälän 2 momentin mukaan sähkönmyyntisopimuksen irtisanomisaika on loppukäyttäjälle kaksi viikkoa ja vähittäismyyjälle kolme kuukautta. Toimitusvelvollisuuden ulkopuolella olevan sopimuksen irtisanomisaika on vähittäismyyjälle kaksi viikkoa. Pykälän 3 momentin mukaan, jos kuluttajan kanssa on tehty määräaikainen sähkönmyyntisopimus kahta vuotta pitemmäksi ajaksi, kuluttaja saa kahden vuoden kuluttua irtisanoa sopimuksen samalla tavalla kuin toistaiseksi voimassa olevan sopimuksen. Kyseisen pykälän 1 ja 2 momentin säännöksistä ei saa poiketa toimitusvelvollisuuden piirissä olevan loppukäyttäjän vahingoksi. Sähkömarkkinalain 85 §:n 1 momentin mukaan sähkömarkkinalain 92 §:n säännöksistä ei saa sopimuksin poiketa kuluttajan vahingoksi.

Energiavirasto toteaa, että sähkömarkkinalain 67 ja 92 § sisältävät useita toimitusvelvolliseen myyjään kohdistuvia velvoitteita suhteessa niiden toimitusvelvollisuuden piirissä oleviin asiakkaisiin, toisin sanoen pykälistä on johdettavissa näille asiakkaille tiettyjä lakisääteisiä oikeuksia. Lain 67 §:n mukaan myyjän on esimerkiksi toimitettava toimitusvelvollisuuden piirissä oleville loppukäyttäjille sähköä kohtuulliseen hintaan ja 92 §:n mukaan myyjä ei voi irtisanoa toimitusvelvollisuuden piirissä olevaa kuluttaja-asiakkaan sopimusta.

Mikäli tuote lakkaisi tällöin olemasta toimitusvelvollisuustuote suhteessa sillä jo oleviin asiakkaisiin siinä vaiheessa, kun myyjä päättää lopettaa tuotteen tarjoamisen uusiin toimitusvelvollisuussopimuksiin, tämä tarkoittaisi, että myyjä voisi yksipuolisella päätöksellään irrottautua sähkömarkkinalain 67 ja 92 §:n mukaisista velvollisuuksistaan kyseisellä tuotteella olevia toimitusvelvollisuuden piirissä olevia asiakkaita kohtaan, siis toisin sanoen heikentää näiden asiakkaiden lakisääteisiä oikeuksia.

Energiavirasto toteaa, että Vattenfall Oy on voinut lopettaa Kesto -tuotteen tarjoamisen toimitusvelvollisena tuotteena uusille asiakkaille 1.9.2022 alkaen. Energiavirasto toteaa edelleen, että vaikka toimitusvelvollinen myyjä voikin lopettaa tietyn tuotteen tarjoamisen uusille asiakkaille, kyseinen tuote on edelleen toimitusvelvollisuustuote niille toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille, joilla on tuotteen voimassa oleva sopimus, joka on tehty aikana, jolloin toimitusvelvollinen myyjä on tarjonnut tuotetta toimitusvelvollisuustuotteenaan. Näin ollen Energiavirasto katsoo, että asianosaisen on edelleen noudatettava sähkömarkkinalain 67 ja 92 §:ää kyseisissä Kesto -tuotteelle tehdyissä sopimuksissa, vaikka asianosainen ei tee enää uusia sopimuksia kyseiselle tuotteelle.

Energiavirasto katsoo, että 1.9.2022 lähtien Tuntisähkö Mix -tuotteelle toimitusvelvollisuuden piirissä tehdyt sopimukset ovat toimitusvelvollisia sopimuksia niin kauan kuin kyseiset sopimukset ovat voimassa. Lisäksi ennen 1.9.2022 Kesto-tuotteelle toimitusvelvollisuuden piirissä tehdyt sopimukset ovat edelleen toimitusvelvollisia sopimuksia niin kauan kuin kyseiset sopimukset ovat voimassa. Asianosaisen on siten 1.9.2022 jälkeenkin noudatettava sähkömarkkinalain 67 ja 92 §:ää myös niiden toimitusvelvollisuuden piirissä olevien asiakkaiden kohdalla, joilla on voimassa oleva Kesto-sopimus toimitusvelvollisuussopimuksena.

Edelleen Energiavirasto toteaa selvyyden vuoksi, että sähkömarkkinalain 67 §:ssä olevat toimitusvelvollisen hinnan kohtuullisuutta koskevat säännökset koskevat näin ollen myös Kesto -tuotetta.

Toimitusvelvollisen hinnan kohtuullisuus

Energiavirasto toteaa, että sähkömarkkinalain 67 §:n 1 momentin mukaan toimitusvelvollisen vähittäismyyjän on toimitettava jakeluverkonhaltijan vastuualueella sähköä kohtuulliseen hintaan kuluttajille sekä muille loppukäyttäjille, joiden käyttöpaikka on varustettu enintään 3 x 63 ampeerin pääsulakkeilla tai joiden sähkönkäyttöpaikkaan ostetaan sähköä enintään 100 000 kilowattituntia vuodessa.

Sähkömarkkinalain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 20/2013 vp) yleisperustelujen mukaan kuluttajien ja pienten sähkönkäyttäjien sähkön saannin varmistamiseksi on säädetty toimitusvelvollisuudesta. Toimitusvelvollisuudella tarkoitetaan velvollisuutta toimittaa tietyssä jakeluverkossa sähköä kuluttajille ja muille pienille sähkönkäyttäjille yleisesti sovellettavilla julkisilla ehdoilla ja kohtuulliseen hintaan. Toimitusvelvollisuus koskee sähkön vähittäismyyjää, jolla on huomattava markkinavoima jakeluverkonhaltijan vastuualueella.

Sähkömarkkinalain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 20/2013 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan ehdotettu pykälä vastaa asialliselta sisälöltään voimassa olevan sähkömarkkinalain 21 §:ää. Energiavirasto toteaa, että hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa ei avata hinnan kohtuullisuuden määritelmää tarkemmin, vaan toistetaan 67 §:n 1 momentin teksti. Toimitusvelvollisuus koskee kaikkia sen piirissä olevia sähkönkäyttäjiä siitä riippumatta, onko näillä mahdollisuus hankkia sähköä muilta kuin toimitusvelvolliselta sähkönmyyjältä. Toimitusvelvollinen vähittäismyyjä saisi tarjota asiakkailleen sähköä myös julkisista ehdoista poikkeavilla ehdoilla, sillä myös toimitusvelvollisuuden piirissä olevat asiakkaat olisivat oikeutettuja kilpailuttamaan sähkön ostonsa. Toimitusvelvollisella sähkönmyyjällä tulisi olla mahdollisuus osaltaan vastata muiden sähkönmyyjien kilpailuun. Toimitusvelvollisella vähittäismyyjällä tulee olla toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille julkiset vähittäismyyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet, joilla asiakkaat saavat ostaa vähittäismyyjältä sähköä. Toimitusvelvollisuustariffeilla myytävän sähkön hinnoittelun tulee lisäksi olla kohtuullista.

Energiavirasto katsoo, että toimitusvelvollisella myyjällä ei lähtökohtaisesti ole velvoitetta myydä sähköä toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkailleen tappiolla. Sähkömarkkinalainsäädännön lähtökohtana on, että sähkön vähittäismyyntitoiminta on avattu kilpailulle, jolloin vähittäismyyjät kilpailevat keskenään ja asettavat tuotteidensa hinnat ja ehdot vapaasti markkina- ja kilpailutilanteen mukaan. Lisäksi sähkön vähittäismyynti on liiketoimintaa, jonka tulisi olla kannattavaa sen jatkamisen kannalta. Sähkön vähittäismyyntitoiminnan harjoittaminen ei ole luvanvaraista, eikä lainsäädäntö edellytä myyntitoiminnan harjoittamiseksi vähittäismyyntiä harjoittavalta yritykseltä pääomia tai muun liiketoiminnan harjoittamista, jotta yritys voisi tarvittaessa kattaa toimitusvelvollisessa vähittäismyyntissä syntyneet tappiot.

Energiavirasto katsoo, ettei sähkömarkkinalain 67 §:ssä tarkoitetun kohtuullisen hinnan voida katsoa tarkoittavan jotain tiettyä, esimerkiksi markkinatilanteesta

1979/040202/2022
589/040202/2023

riippumatonta kiinteää hintaa, jolla kaikkien toimitusvelvollisten myyjien tulisi myydä sähköä toimitusvelvollisuuden piirissä oleville loppukäyttäjille.

Lainsäädännössä ei ole otettu tarkemmin kantaa, miten sähkömarkkinalain 67 §:n mukaista toimitusvelvollisuushinnan kohtuullisuutta tulee arvioida. Energiavirasto katsoo, että toimitusvelvollisen sähkönmyyntituotteen kohtuullista hintaa voidaan arvioida kahdella toisilleen vaihtoehtoisella tavalla, joko kustannuksiin sidotun mallin tai markkinaehtoisen hinnoittelun mallin avulla.

Energiavirasto toteaa, että kustannuksiin sidotussa mallissa määritetään kohtuullinen tuottotaso riippuen toiminnan kustannuksista. Kohtuullisen tuottotason eli esimerkiksi liikevoittoprosentin tulisi lähtökohtaisesti vastata vertailukelpoisen kilpailun liiketoiminnan tuottotasoa. Mallia käytetään kohtuullisen hinnan arviointiin erityisesti ei-kilpailluilla toimialoilla, joilla tarvitaan hintasääntelyä hintojen ja tuottotason pitämiseksi kilpailullisella tasolla. Kohtuullisuuden arviointi tehtäisiin vertaamalla yhtiön toimitusvelvollisen myynnin todellisia kustannuksia ja tuottoa vertailtavaan markkinaehtoisen liiketoiminnan kustannuksiin ja tuottoihin. Hinta olisi kohtuullinen, mikäli toimitusvelvollisuusmyynnistä saatu tuotto vastaisi vertailukelpoisesta markkinaehtoisesti toimivasta liiketoiminnasta saatua tuottoa. Lopullisen kohtuullisen tuottotason arvioinnissa olisi lisäksi huomioitava toimitusvelvollisen myynnin riskit suhteessa vertailtavaan kilpailtuun liiketoimintaan, yhtiökohtaiset erityispiirteet sekä tuottotason perusteena olevien kustannusten oikeellisuus.

Markkinaehtoisen hinnoittelun mallissa hinnan kohtuullisuus määritellään suhteessa johonkin vertailukelpoiseen markkinaehtoiseen hintaan. Tässä mallissa yhtiön tuottotasoa ei rajoiteta, vaan kohtuullinen hinta asetetaan kilpaillun markkinan määrittämälle tasolle, johon yksittäisen tuotteen hintaa voidaan verrata. Hinta on kohtuullinen, mikäli se vastaa markkinaehtoista hintaa. Markkinaehtoisen hinnoittelun mallissa käytännössä määritetään kullekin toimitusvelvollisuustuotteelle vastaavien kilpailtujen tuotteiden perusteella markkinahintataso, jonka alittavat hinnat ovat kohtuullisia. Lopullisessa kohtuullisen hinnan arvioinnissa on tämän lisäksi otettava huomioon mahdolliset mm. liiketoimintariskeihin liittyvät erot toimitusvelvollisen ja markkinaehtoisen myynnin välillä.

Energiaviraston valitsema malli toimitusvelvollisuustuotteiden kohtuullisen hinnan arvioimiseksi

Energiavirasto toteaa, että kilpailun piirissä olevat sähkömarkkinat ovat laajentuneet merkittävästi siitä, kun toimitusvelvollisuustuotteiden hinnan sääntelystä on alun perin säädetty. Sähkön vähittäishinnat muodostuvat nykyään kilpaillulla markkinalla, joka estää tehokkaasti hintojen nousua kilpailullista tasapainoa korkeammalle. Toimitusvelvollisuustuotteiden hinnan sääntelyn on määrä suojata kuluttajia, jotka eivät pysty kilpailuttamaan sähkösopimustaan, mutta kilpailullisten markkinoiden laajenemisen myötä tämä edustaa yhä pienempää osuutta solmituista sähkösopimuksista. Toimitusvelvollisuustuotteiden kohtuullisen hinnan arviointimenetelmää harkitessa on myös huomioitava toimitusvelvollisen vähittäismyynnin suhde kilpailtuun vähittäismyyntiin.

Sähkömarkkinalain 67 §:n 1 momenttiin viitaten toimitusvelvollisuuden piiriin kulumista ei rajaa se, onko loppukäyttäjällä mahdollisuus kilpailuttaa sähkön hankintaansa ja onko hänelle tarjolla muita kilpailukykyisiä vaihtoehtoja sähkön

hankintasopimukseksi. Kuluttajilla ja muilla loppukäyttäjillä, joiden käyttöpaikka on varustettu enintään 3 x 63 ampeerin pääsulakkeilla tai joiden sähkökäyttöpaikkaan ostetaan sähköä enintään 100 000 kilowattituntia vuodessa, on näin ollen halutessaan oikeus tehdä sähkön myyntisopimus toimitusvelvollisen vähittäismyyjän kanssa hänen tarjoamallaan toimitusvelvollisuustuotteella. Tämä mahdollistaa ensinnäkin sen, että toimitusvelvollisuuden piirissä olevat loppukäyttäjät voivat halutessaan tehdä sähkön myyntisopimuksen muun kuin toimitusvelvollisen vähittäismyyjän kanssa ja siirtyä ns. kilpailun piiriin, ja toisaalta myös sen, että he voivat aina halutessaan ilman erityistä syytä palata takaisin ja tehdä toimitusvelvollisuussopimuksen toimitusvelvollisen myyjän kanssa. Energiavirasto katsoo, että tällöin toimitusvelvollisuustuotteet kilpailevat muiden kilpailun piirissä tarjottujen sähkön vähittäismyyntisopimusten kanssa. Toimitusvelvollisuuden piirissä olevat loppukäyttäjät voivat aina solmia sopimuksen toimitusvelvollisuustuotteelle, mikäli ne mistä tahansa syystä eivät halua valita jotain muuta sähkön toimittajaa tai tehdä sopimusta toimitusvelvollisen myyjän tarjoamalle muulle sähkön myyntituotteelle.

Toimitusvelvollisuustuotteeksi on usein nimetty yksi tai useampia toimitusvelvollisen myyjän yleisesti tarjolla olevista markkinaehtoisista tuotteista, jolloin niiden hinta määräytyy markkinaehtoisesti ja pysyy myös ilman sääntelyä lähellä kilpailullista tasapainohintaa.

Energiavirasto toteaa edelleen, että sähkömarkkinoiden laajentumisen myötä myös toimijoiden loppukäyttäjille hankkiman sähkön järjestymistavat ovat monimuotoistuneet. Osa sähkönmyyjistä tuottaa edelleen itse sähköä, kun taas osa ostaa kaiken loppukäyttäjille myymänsä sähkön tukkumarkkinalta. Jotkin yhtiöt ovat myös erottaneet tuotannon ja myynnin konsernin sisällä kahteen liiketoiminnallisesti erilliseen toimintoon. Energiavirasto toteaa, että sähkömarkkinalainsäädäntö ei edellytä, että konsernissa tai yhtiössä olevan sähkön tuotantotoiminnan olisi myytävä tuottamansa sähkö suoraan konsernissa tai yhtiössä olevalle sähkön myyntitoiminnalle tai että myynnin olisi tapahduttava omakustannehintaan tai johonkin muuhun kuin markkinahintaan. Sähkön tuottajilla ja sähköyhtiöiden tuotantotoiminnoilla on vapaus päättää, myyvätkö ne tuottamansa sähkön esimerkiksi tukkumarkkinoille vai myyvätkö ne sen kahdenvälisellä sopimuksella jollekin loppukäyttäjälle tai sähkön vähittäismyyjälle. Lisäksi tuottaja voi vapaasti sopia, millä hinnalla kahdenvälisissä sopimuksissa sähkö myydään.

Erot sähkön hankinnan järjestymistavoissa vaikuttavat siihen, millä hinnalla sähkön vähittäismyyjät voivat myydä sähköä. Energiavirasto toteaa, että vaikka osa yhtiöistä voi myydä ja on myynyt sähköä loppukäyttäjille alle markkinahinnan, yhtäkään toimitusvelvollista vähittäismyyjää ei sähkömarkkinalain perusteella voida velvoittaa tällaiseen toimintaan. Näin ollen kohtuullisen hinnan sitominen toimijan kustannuksiin on haastavaa, sillä kustannukset vaihtelevat toimijasta riippuen. Tällöin myös loppukäyttäjien maksama hinta sähköstä voisi vaihdella merkittävästi riippuen siitä, kenen myyjän toimitusvelvollisuuden piirissä he olisivat.

Energiavirasto toteaa, että sähkömarkkinalainsäädännön perusteella loppukäyttäjän kynnys vaihtaa sähköntoimittajaa ja valita kilpailtu sähkösopimus on erittäin pieni. Sähkömarkkinalainsäädäntö ei rajoita milloin ja kuinka usein loppukäyttäjä voi vaihtaa sähköntoimittajaansa. Ainoat rajoitukset liittyvät loppukäyttäjällä voimassa olevaan määräaikaiseen sähkösopimukseen. Sähkömarkkinalain 26 §:n perusteella verkonhaltija ei myöskään saa periä erillistä maksua sähköntoimittajan

vaihtamiseen liittyvistä suoritteistaan. Lisäksi sähkömarkkinalainsäädännön perusteella sähkön toimittajan vaihtamisen edellyttämä tiedonvaihtoprosessi voi kestää enintään kaksi viikkoa.

Energiavirasto toteaa, että toimitusvelvollisuuden piirissä olevien sähkön loppukäyttäjien alhainen kynnyks vaihtaa sähkötoimittajaansa sekä sähkön vähittäismyyntisopimuksia tarjoavien kilpailevien sähkön vähittäismyyjien määrä että sähkömarkkinan nykytilanne tukevat markkinaehtoisen hinnoittelun mallin käyttämistä toimitusvelvollisten sähkönmyyntituotteiden hinnan kohtuullisuuden arvioinnissa. Toimitusvelvollisuustuotteiden hinta määräytyy markkinaehtoisesti, jolloin kustannuksiin sidottu hintasäätely ei ole tarpeellista ja saattaa jopa antaa virheellisen kuvan toimitusvelvollisuustuotteen hinnoittelusta. Kustannuksiin sidottuun malliin on vaikea sisällyttää olennaisia muutoksia markkinan toimintaympäristössä. Sähkökriisi on vaikuttanut esimerkiksi sähkön vähittäismyyntitoiminnan riskienhallintaan, jolla on perusteltuja vaikutuksia myös tuotteiden hintoihin ilman suoraa ja välttämätöntä vaikutusta toiminnan kustannuksiin.

Markkinaehtoisen hinnoittelun mallia ei voitaisi käyttää hinnan kohtuullisuuden arviointiin, mikäli kriisi olisi aiheuttanut markkinahäiriön, joka olisi yleisesti nostanut sähkön vähittäismarkkinan keskihinnan kohtuuttomalle tasolle. Energiavirasto toteaa, että vähittäismarkkinan keskimääräinen hinta voisi olla kohtuuton, mikäli se ylittäisi huomattavasti ja perusteetta sähkön tukkumarkkinahinnan tai mikäli vähittäishintojen keskimääräinen kehitys irtautuisi tukkumarkkinahintojen kehityksestä.

Energiavirasto toteaa, että koska sähkön pörssihinta määräytyy jatkuvasti markkinaehtoisesti tukkumarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan perusteella, pörssisähkösovimusten hinnat ovat määritelmällisesti kohtuullisia, mikäli sähkönmyyjän veloitama marginaali on kohtuullinen. Energiaviraston arvion mukaan myös muiden sopimustyyppien hinnat ja saatavuus ovat keskimäärin kehittyneet johdonmukaisesti tukkumarkkinan kehityksen mukaisesti.

Energiavirasto on verrannut muiden vähittäismyyntisopimusten markkinahinnan kehitystä tukkumarkkinoiden hintakehitykseen. Toistaiseksi voimassa olevien ja määräaikaisten kiinteähintaisten sopimusten kohdalla tukkumarkkinoiden hintakehitystä on tarkasteltu sekä spot-hinnan että johdannaismarkkinoiden futuurituotteiden hintakehityksen perusteella. Johdannaismarkkinoiden tuotteita käytetään tukkumarkkinahinnan referenssinä, koska riskien hallitsemiseksi vähittäismyyjät pyrkivät suojaamaan omat sähkön hankintakustannuksensa ostamalla etukäteen suojaustuotteita johdannaismarkkinoilta sille ajalle, jolla ne sitoutuvat myymään sähköä kiinteään hintaan. Arvioinnissa on käytetty vähittäismyyntituotteiden hinnan tyypilliselle kestolle verrannollisten futuurituotteiden hintoja kuten kvartaalihintoja. Analyysin perusteella keskimääräinen sähkön vähittäismarkkinahinta on seurannut hyvin tarkasti sähkön tukkumarkkinahintojen kehitystä.

Energiavirasto toteaa, että koska sähkön vähittäismarkkinahinnat ovat keskimäärin seuranneet sähkön tukkumarkkinahintojen kehitystä myös kriisiaikana, yksittäisen toimitusvelvollisuustuotteen hinnan kohtuullisuutta voidaan arvioida markkinaehtoisen hinnoittelun mallin mukaisesti vertaamalla sen hintaa vastaavan sopimustyyppin keskimääräiseen vähittäismarkkinahintaan. Yksittäisen toimitusvelvollisuustuotteen hinta voi olla kohtuuton, mikäli sen taso ylittää vertailukelpoisen markkinahinnan ja/tai sen hintakehitys poikkeaa yleisestä markkinahintojen kehityksestä.

Vattenfall Oy:n toimitusvelvollisuustuotteiden hinnan kohtuullisuus

Kesto-tuote

Vattenfall Oy:n selvityksistä ilmenee, että sen toimitusvelvollinen tuote on ollut kiinteähintainen Kesto-tuote 31.8.2022 saakka. Vattenfall Oy on lakannut tarjoamasta Kesto-tuotetta uusille asiakkaille toimitusvelvollisuustuotteena 1.9.2022 alkaen.

Energiavirasto toteaa, että Kesto-tuotteeseen ennen 1.9.2022 tehdyt toimitusvelvollisuussopimukset ovat edellä esitetyin perustein Vattenfall Oy:n toimitusvelvollisuuden piiriin kuuluvia sähkönmyyntisopimuksia, joiden hinnoittelun sähkömarkkinalain 67 §:n mukaista kohtuullisuutta Energiavirasto on toimivaltainen tutkimaan.

Energiavirasto toteaa selvyiden vuoksi, että Energiavirasto arvioi Kesto-tuotteen hinnoittelun kohtuullisuutta ainoastaan niiden asiakkaiden osalta, joilla on tämä tuote toimitusvelvollisuustuotteena.

Vattenfall Oy on toimittanut Energiavirastolle erikseen Kesto-tuotteen kilowattituntikohtaiset hinnat tarkastelujaksolla sisältäen 24 prosentin arvonlisäveron. Energiavirasto on muuttanut toimitetut hinnat tarvittavilta osin vastaamaan kulloinkin voimassa ollutta arvonlisäveroa. Lisäksi Energiavirasto on tarkastellut tietoja, jotka Vattenfall Oy on ilmoittanut Sähkön hintavertailu -palveluun. Kesto-tuotteen energiahinta sisältäen kulloinkin voimassa olleen arvonlisäveron¹ on ollut tarkastelujakson 1.1.2022-30.4.2023 aikana seuraavanlainen:

1.1.- 28.2.2022:	10,34 snt/kWh,
1.3.-30.6.2022:	11,50 snt/kWh,
1.7.-4.10.2022:	16,90 snt/kWh,
5.10.-31.10.2022:	35,00 snt/kWh,
1.11.-30.11.2022:	55,00 snt/kWh,
1.12.2022-31.3.2023:	48,79 snt/kWh ja
1.4.-30.4.2023:	27,94 snt/kWh.

Näiden lisäksi Kesto-tuotteesta on tarkastelujakson 1.1.2022-30.4.2023 aikana peritty kuukausikohtainen perusmaksu (sisältäen kulloinkin voimassa olleen arvonlisäveron):

1.1.-28.2.2022:	3,98 €/kk,
1.3.-30.11.2022:	4,50 €/kk ja
1.12.2022-30.4.2023:	3,99 €/kk.

Energiavirasto toteaa, että toistaiseksi voimassa olevan Kesto-tuotteen hinnan kohtuullisuutta voidaan arvioida markkinaehtoisin hinnoittelun mallin mukaisesti vertaamalla sen hintaa vastaavan sopimustyyppin keskimääräiseen vähittäismarkkinahintaan.

---

¹ Arvonlisävero on ollut 24 prosenttia aikavälillä 1.1.-30.11.2022 ja 10 prosenttia aikavälillä 1.12.2022-30.4.2023.

1979/040202/2022
589/040202/2023

Energiavirasto on verrannut Kesto-tuotteen hintaa ja hinnan kehitystä toistaiseksi voimassa olevien sopimusten markkinahinnan kehitykseen tarkastelujaksolla 1.1.2022-30.4.2023. Toistaiseksi voimassa olevien sopimusten markkinahinta on arvioitu Suomen 29 suurimman sähkönmyyjän tarjoamien vertailukelpoisten toistaiseksi voimassa olevien sopimusten perusteella. Vertailuryhmä ei sisällä Vattenfall Oy:tä.

Energiaviraston laatiman arvion mukaan Kesto-tuotteen hinta on ollut vertailuryhmän kalleimpien tuotteiden joukossa marraskuun 2022 ja huhtikuun 2023 välillä. Vattenfall Oy on toimittanut Energiavirastolle selvityksen Kesto-tuotteen hinnan muodostumisesta. Energiaviraston arvion mukaan Kesto-tuotteen hinta on koko tarkastelujaksolla määräytynyt johdonmukaisesti suhteessa ilmoitettuihin tuotteen hinnanmääräytymisperusteisiin. Tuotteen hinnanmääräytymisperusteet ovat Energiaviraston arvion mukaan markkinan yleisten käytäntöjen mukaisia, ja tarkastelujakson aikana tapahtuneet tuotteen hinnanmuutokset ovat seuranneet johdonmukaisesti Vattenfall Oy:n sähkön hankintahinnan kehitystä ilmoitettujen hinnanmääräytymisperusteiden mukaisesti. Energiaviraston laatimassa arvioissa vertailujoukkona toimii Sähkön hintavertailu -palvelussa tarjolla olevat uusmyyntituotteet, joiden hinnat voivat reagoida tukkumarkkinan hintojen muutoksiin vanhoja olemassa olevia sopimuksia nopeammin. Useat yhtiöt myös lopettivat uusien kiinteähintaisten sopimusten tarjoamisen syksyllä 2022 kokonaan.

Energiavirasto toteaa, että Kesto-tuotteen hintakehitys ei poikkea yleisestä markkinahintojen kehityksestä. Kesto-tuotteen hintakehitys on seurannut tukkumarkkinan hintakehitystä koko tarkastelujaksolla.

Kesto-tuotteen hintataso on ylittänyt vertailuryhmän keskimääräisen hintatason marraskuun 2022 ja huhtikuun 2023 välillä. Hinta on laskenut maaliskuussa 2023, mutta taso on tuolloin edelleen jäänyt markkinan keskitasoa korkeammalle. Energiaviraston arvion mukaan Vattenfall Oy:llä on kuitenkin ollut markkinan yleisen tilanteen ja hankintahintojen kehityksen perusteella perusteltu syy pitää hinta korkeammalla tasolla marraskuun 2022 ja huhtikuun 2023 välillä. Vattenfall Oy:n kuvailemat hinnanmääräytymisperusteet johtavat siihen, että Kesto-tuotteen myyntihinta reagoi hankintahintojen muutoksiin viiveellä. Erilaisista hinnanmääräytymisperusteista johtuen Energiavirasto katsoo, että Sähkön hintavertailu -palvelussa tarjolla olleet uusmyyntituotteet eivät tarjoa täydellistä vertailuryhmää Kesto-tuotteen hinnan markkinaehtoisuuden ja kohtuullisuuden arviointiin. Sähkön hintavertailu -palveluun on ilmoitettu vuoden 2023 puolella markkinoiden tasaannuttua uusmyyntituotteita, joiden hankintahinta on vuoden 2023 tukkumarkkinan hintakehityksen takia selvästi loppuvuotta 2022 matalammalla tasolla. Samalla useat Kesto-tuotteen kanssa samaan aikaan tarjolla olleet vastaavat kiinteähintaisten tuotteet ovat poistuneet Sähkön hintavertailu -palvelusta syksyn 2022 aikana. Energiavirasto katsoo, että markkinaehtoisuuden arvioinnissa suurempi painoarvo on näin ollen annettava hankinta- ja myyntihinnan suhteen ja hintakehityksen arvioinnille.

Energiavirasto toteaa, että Kesto-tuotteen hinta on kehittynyt johdonmukaisesti markkinatilanteen kehitystä vastaavalla tavalla, ja hintojen muutokset ovat noudattaneet Energiavirastolle ilmoitettuja hintojen määräytymisperusteita. Vertailu ei anna viitteitä siitä, että Kesto-tuotteen hinta olisi tarkastelujaksolla merkittävästi ylittänyt vertailukelpoisen keskimääräisen markkinahinnan tai että Kesto-tuotteen

hintakehitys olisi merkityksellisesti poikennut yleisestä vertailukelpoisten markkinahintojen kehityksestä.

Energiavirasto katsoo, että Vattenfall Oy on menetellyt sähkömarkkinalain 67 §:n 1 momentin mukaisesti määritellensä Kesto-tuotteen hinnan niiden asiakkaiden osalta, joilla se on toimitusvelvollisena tuotteena.

Tuntisähkö Mix -tuote

Vattenfall Oy on selvityksissään kertonut, että se on alkanut tarjota vaihtuvahintaista pörssisähkötuotetta uusille asiakkaille toimitusvelvollisuustuotteena 1.9.2022 alkaen. Kyseisen tuotteen energiahinta määräytyy selvityksen mukaan pohjoismaisen sähköpörssin Nord Pool AS:n julkaiseman sähkön tuntikohtaisen Suomen aluehinnan eli sähkön spot-hinnan perusteella.

Vattenfall Oy:n mukaan pörssisähkötuotteen hinta muodostuu tuntikohtaisesta energian hinnasta, tuntikohtaiseen hintaan lisättävästä marginaalista, arvonlisäverosta ja perusmaksusta. Vattenfall Oy on toimittanut Energiavirastolle erikseen tiedot pörssisähkötuotteen marginaalin ja perusmaksun suuruudesta tarkastelujaksolla sisältäen 24 prosentin arvonlisäveron. Energiavirasto on muuttanut toimitetut hinnat tarvittavilta osin vastaamaan kulloinkin voimassa olevaa arvonlisäveroa. Energiavirasto on myös tarkastellut Sähkön hintavertailu -palveluun ilmoitettuja tietoja. Pörssisähkötuotteen marginaalin suuruus sisältäen kulloinkin voimassa olleen arvonlisäveron² on ollut tarkastelujakson 1.1.2022-30.4.2023 aikana seuraava:

1.1.- 30.9.2022:	0,29 snt/kWh,
1.10.-30.11.2022:	0,425 snt/kWh,
1.12.2022-31.3.2023:	0,38 snt/kWh ja
1.4.-30.4.2023:	0,44 snt/kWh.

Perusmaksun suuruus (sisältäen kulloinkin voimassa olleen arvonlisäveron) on ollut tarkastelujakson 1.1.2022-30.4.2023 aikana seuraavanlainen:

1.1.- 30.9.2022:	2,95 €/kk,
1.10.-30.11.2022:	3,95 €/kk,
1.12.2022-31.3.2023:	3,50 €/kk ja
1.4.-30.4.2023:	4,39 €/kk.

Energiavirasto toteaa, että koska sähkön pörssihinta määräytyy jatkuvasti markkinaehtoisesti tukkumarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan perusteella, pörssisähkötuotteen kohtuullisuutta voidaan arvioida vertaamalla tuotteen hintaa ja sen kehitystä vastaavan sopimustyyppin keskimääräisiin markkinahintoihin. Näin ollen pörssisähkösopimuksen hinta on määritelmällisesti kohtuullinen, kunhan sen marginaali ja perusmaksu on asetettu kohtuulliselle tasolle. Siten kohtuullisuusarviointi koskee vain pörssisähkötuotteen marginaalia ja perusmaksua.

Energiavirasto on verrannut pörssisähkötuotteen marginaalia ja perusmaksua sekä niiden kehitystä pörssisähkösopimusten markkinahintojen kehitykseen ajanjaksolla

² Arvonlisävero on ollut 24 prosenttia aikavälillä 1.1.-30.11.2022 ja 10 prosenttia aikavälillä 1.12.2022-30.4.2023.

1979/040202/2022
589/040202/2023

1.1.2022-30.4.2023. Markkinahinta on arvioitu Suomen 29 suurimman sähkönmyyjän tarjoamien vertailukelpoisten pörssisähkösopimusten marginaalien ja perusmaksujen suuruuden perusteella. Vertailuryhmä ei sisällä Vattenfall Oy:tä.

Energiaviraston laatiman arvion mukaan pörssisähkötutteen marginaali ja perusmaksu on ollut lähellä vertailtavien markkinahintojen mediaania koko tarkastelujakson ajan.

Energiavirasto toteaa näin ollen, että Vattenfall Oy:n pörssisähkötutteen hinta on vastannut vertailukelpoisten tuotteiden markkinaehtoista hintaa tarkastelujaksolla ja sen hinta on myös kehittynyt johdonmukaisesti markkinatilanteen kehitystä vastaavalla tavalla. Vertailu ei siten anna viitteitä siitä, että pörssisähkötutteen hinta olisi tarkastelujaksolla merkittävästi ylittänyt vertailukelpoisen keskimääräisen markkinahinnan tai että pörssisähkötutteen hinnan kehitys olisi merkityksellisesti poikennut yleisestä vertailukelpoisten markkinahintojen kehityksestä.

Energiavirasto katsoo, että Vattenfall Oy on menetellyt sähkömarkkinalain 67 §:n 1 momentin mukaisesti määriteltessään Tuntisähkö Mix -tuotteen hinnan tarkastelujaksolla 1.1.2022-30.4.2023 niiden asiakkaiden osalta, joilla se on toimitusvelvollisena tuotteena.

Pörssisähkönmyyntituotteen tarjoaminen ainoana toimitusvelvollisuustuotteena

Vattenfall Oy on selvityksissään kertonut, että se on 1.9.2022 alkaen tarjonnut pörssihintaan sidottua sähkönmyyntituotetta "Tuntisähkö Mix" ainoana sähkömarkkinalain 67 §:n mukaisena toimitusvelvollisena tuotteena. Asianosainen on kertonut myyvänsä myös muita sähkönmyyntituotteita kuin toimitusvelvollisuustuotteita, ja että toimitusvelvollisuuden piirissä olevilla loppukäyttäjillä on usein mahdollisuus valita myös jokin muu tuote kuin toimitusvelvollisuustuote. Asianosaisen mukaan pörssisähkötuoite on toimitusvelvollisena tuotteena eniten kohtuullinen, koska se vastaa suoraan kulloinkin voimassa olevaa markkinatilannetta.

Energiavirasto toteaa, että pörssihintaan sidotulla sähkönmyyntituotteella tarkoitetaan tässä yhteydessä sähkönmyyntituotetta, jossa sähkön hinta on sidottu markkina-aikayksikössä vaihtuvaan sähköpörssin hintaan ennalta määritellyn laskenta-kaavan mukaisesti esimerkiksi siten, että hinta on pohjoismaisen sähköpörssin Nord Pool AS:n julkaisema sähkön tuntikohtainen Suomen aluehinta eli sähkön spot-hinta lisättyä kiinteällä marginaalilla. Asiassa on arvioitava, onko Vattenfall Oy toimitusvelvollisena sähkönmyyjänä voinut tarjota tällaista pörssihintaan sidottua sähkönmyyntituotetta ainoana toimitusvelvollisena sähkönmyyntituotteena aikavälillä 1.9.2022-30.4.2023.

Sähkömarkkinalain 67 §:n 2 momentin mukaan vähittäismyyjällä, jolla on toimitusvelvollisuus, on oltava julkiset sähkön myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määrittämisperusteet toimitusvelvollisuuden piirissä oleville loppukäyttäjille. Niissä ei saa olla kohtuuttomia eikä sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja. Kuluttajille suunnatut myyntiehdot on lisäksi esitettävä selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla, eikä niihin saa sisältyä sopimusten ulkopuolisia esteitä kuluttajien oikeuksien toteutumiselle.

Sähkömarkkinalain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 20/2013 vp) 67 §:n 2 momenttia koskevien yksityiskohtaisten

perusteluiden mukaan huomattavan markkinavoiman vähittäismyyjällä tulee olla julkiset sähkömyyntiehdot ja -hinnat toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille. Niissä ei saa olla kohtuuttomia tai sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja. Toimitusvelvollinen vähittäismyyjä saa tarjota asiakkailleen sähköä myös julkisista ehdoista poikkeavilla ehdoilla, sillä myös toimitusvelvollisuuden piirissä olevat asiakkaat ovat oikeutettuja kilpailuttamaan sähkön ostonsa. Toimitusvelvollisella sähkömyyjällä tulee olla mahdollisuus osaltaan vastata muiden sähkömyyjien kilpailuun.

Energiavirasto toteaa, että sähkökäyttäjän ja koko sähköjärjestelmän kannalta pörssihintaisen sähkömyyntituotteen etuna on se, että sopimushinta seuraa sähköjärjestelmän kysynnän ja tarjonnan mukaan määräytyviä markkinahintoja ja sisältää asiakkaille kannusteita siirtää kulutusta pois kalleimmilta tunneilta, jolloin esimerkiksi sähkön tarjonnasta on niukkuutta. Asiakas voi siten omalla kulutuskäyttäytymisellään vaikuttaa sekä maksettavakseen tulevaan hintaan että sähköjärjestelmän tasapainoon. Toisaalta pörssisähkötuotteella asiakas kantaa sähköntukku-markkinoiden hintavaihtelusta aiheutuvan riskin siten, että asiakkaan maksettavaksi tuleva määrä saattaa vaihdella jyrkästikin hintatason vaihtelujen mukaan ja hintasidonnaisuuden aikarytmistä hyötyminen edellyttää asiakkaalta aktiivisuutta hinnanvaihtelujen seuraamisessa ja kulutuksen ajoituksen ohjaamisessa. Loppukäyttäjän näkökulmasta pörssisähkötuotteeseen sisältyy siten mahdollisuuksien lisäksi myös merkityksellisiä riskejä.

Energiavirasto toteaa, että pörssisähkösopimuksen hintaa loppukäyttäjän on vaikea ennakoida pidemmälle etukäteen. Pörssisähkötuotteen luonteeseen kuuluu, että sähköstä maksettava hinta vaihtelee voimakkaasti tunneittain ja kausittain, eikä loppukäyttäjä voi tietää sähkön hintaa yhtä päivää pidemmälle ajanjaksolle. Pörssihinnat julkistetaan edellisenä iltapäivänä seuraavalle päivälle, joten voidakseen sovittaa omaa kulutustaan pörssihinnan hintavaihteluiden mukaisesti, pörssihintojen vaihtelua on seurattava päivittäin. Pääsääntöisesti hintojen seuranta tapahtuu älylaitteiden tai internetin välityksellä. Tuotteen mahdollisuuksien hyödyntäminen edellyttää siten loppukäyttäjältä tiettyjä valmiuksia esimerkiksi älylaitteiden käyttämiseen tuntihintojen seuraamiseksi tai älykkääseen sähköntukkuksen ohjaukseen tuntihintojen perusteella.

Energiavirasto toteaa edelleen, että pörssisähkön hinnat vaihtelevat tunneittain huomattavastikin ja hintahuiput voivat kohota hyvinkin korkeiksi. Loppukäyttäjältä laskutettavaan summaan vaikuttavat merkittävästi asiakkaan kulutusikäyttäytymisen ja asumismuoto, joihin kaikilla toimitusvelvollisuuden piirissä olevilla loppukäyttäjillä ei ole yhtäläisiä mahdollisuuksia vaikuttaa. Kaikilla kuluttajilla ei ole valmiutta ja mahdollisuutta seurata hinnanmuutoksia päivittäin ja sovittaa omaa kulutustaan pörssisähkön hinnanvaihteluiden mukaisesti. Kaikki loppukäyttäjät eivät myöskään kykene optimoimaan sähkönkulutustaan niin, että mikäli heillä olisi pörssisähkötuote, heidän maksamansa sähköntukku hinta olisi esimerkiksi korkeintaan yhtä suuri kuin pörssisähkön kuukausittainen keskihinta, vaan heidän maksamansa hinta sähköstä voi nousta paljon tätä korkeammaksi.

Energiavirasto toteaa, että lainsäädännön tarkoituksena on turvata sähkönsaanti myös passiivisille tai muutoin heikoimmassa asemassa oleville kuluttajille. Pörssisähkön sidottu sähköntukku hinta saattaa silloin muodostua hyvinkin korkeaksi, jos kuluttaja esimerkiksi käyttää paljon sähköä kalliina tunteina eikä hänellä ole

1979/040202/2022
589/040202/2023

valmiutta hyödyntää kulutuksessaan pörssisähkön halvempia tunteja, esimerkiksi koska hänen tietonsa pörssisähkön hinnanmuodostumisesta ovat puutteelliset.

Sähkömarkkinalain 67 §:n 2 momentin mukaan toimitusvelvollisuuden piirissä olevien loppukäyttäjien sähkön myyntiehdot eivät saa olla kohtuuttomia eikä sähkökaupan kilpailua rajoittavia. Energiavirasto toteaa, että hinnan lisäksi myös toimitusvelvollisen sähkönmyyntituotteen muiden sopimusehtojen tulee olla kuluttajille kohtuullisia. Pörssisähkön hinnanvaihteluista hyötyminen edellyttää kuluttajalta päivittäistä hintojen seuranta ja sähkönkulutuksen ajoittamista hinnanvaihteluiden perusteella. Varsinkaan ns. heikommassa asemassa olevilla kuluttajilla ei välttämättä ole mahdollisuutta käyttää hintojen seurantaan tarvittavia laitteita tai osaamista hyödyntää hinnanvaihtelua kulutuksensa ajoittamisessa. Tällöin kuluttajan maksettavaksi tuleva lasku saattaa olla hyvinkin korkea.

Energiavirasto katsoo asiassa saadun selvityksen perusteella, että Vattenfall Oy on 1.9.2022 alkaen tarjonnut uusille toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille ainoana toimitusvelvollisuustuotteenaan muuttuvahintaista pörssisähkötutetta. Energiavirasto katsoo Vattenfall Oy:n toimineen 1.9.2022 alkaen sähkömarkkinalain 67 §:n 2 momentin vastaisesti tarjotessaan toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkailleen ainoana toimitusvelvollisuustuotteena pörssihintaan sidottua sähkönmyyntituotetta.

Energiavirasto ei velvoita asianosaista korjaaviin toimenpiteisiin, koska sähkömarkkinalain muuttamisesta annettu laki (497/2023) on tullut voimaan 1.6.2023 ja sisältää tarkentavia säännöksiä tarjottavista toimitusvelvollisuustuotteista. Lakimuutoksen myötä sähkömarkkinalain 67 §:n 2 momentissa velvoitetaan toimitusvelvolliset myyjät tarjoamaan toimitusvelvollisuuden piirissä oleville kuluttajille ja muille loppukäyttäjille näiden tarpeisiin sopivia erilaisia sähkönmyyntisopimuksia. Tarjottavat sähkönmyyntisopimukset eivät myöskään saa olla yksinomaan dynaamisen hinnan sähkötoimitussopimuksia ja muuhun muuttuvaan suureeseen perustuvia sähkönmyyntisopimuksia.

Tarkastelujaksolla tarjottujen toimitusvelvollisuustuotteiden myyntiehtojen ja -hintojen julkisuus sekä niiden ilmoittaminen Energiavirastolle

Sähkömarkkinalain 67 §:n 2 momentin mukaan vähittäismyyjällä, jolla on toimitusvelvollisuus, on oltava julkiset sähkön myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet toimitusvelvollisuuden piirissä oleville loppukäyttäjille. Niissä ei saa olla kohtuuttomia eikä sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja. Kuluttajille suunnatut myyntiehdot on lisäksi esitettävä selkeällä ja ymmärrettävällä tavalla, eikä niihin saa sisältyä sopimusten ulkopuolisia esteitä kuluttajien oikeuksien toteutumiselle.

Energiavirasto toteaa, että sähkömarkkinalain 67 §:n 2 momentin mukaan toimitusvelvollisilla myyjillä on oltava julkiset sähkön myyntiehdot ja -hinnat toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkailleen. Kyseissä lainkohdassa tai sähkömarkkinalain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä (20/2013 vp) ei ole kuitenkaan tarkemmin avattu sitä, kuinka nämä tiedot olisi esitettävä tai pidettävä julkisina.

1979/040202/2022
589/040202/2023

Energiavirasto toteaa, että toimitusvelvollisia tuotteita koskevaa sähkömarkkinalain 67 §:n 2 momentin mukaista julkisuusvelvoitetta ei täytä se, että tuotetta koskevat sähkön myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet olisivat saatavilla ainoastaan puhelinmyynnissä tai esimerkiksi erikseen niitä asiakaspalvelusta tiedustelemalla. Energiavirasto toteaa, että toimitusvelvollisista tuotetta koskevat sähkön myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet on oltava myyjän asiakaspalvelun lisäksi helposti saatavilla ja nähtävillä myös sähkömyyjien verkkosivuilla sekä muissa asiakaspalvelukanavissa siten, että toimitusvelvollisuuden piirissä oleva loppukäyttäjä saa tiedot niistä halutessaan vaivatta.

Sähkömarkkinalain 68 §:n 1 momentin mukaan vähittäismyyjän, jolla on huomattava markkinavoima, tulee toimittaa 67 §:n 2 momentissa tarkoitettut vähittäismyyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet Energiavirastolle ennen niiden käyttöönottamista. Energiaviraston määräyksen sähkön vähittäismyyjän sähkömyyntiehtojen ja -hintojen ilmoittamisesta Energiavirastolle (dnro 122/002/2014) 4 §:n mukaan hintatiedot tulee toimittaa Energiavirastolle sähköisesti syöttämällä ne internetissä Energiaviraston hintatietojärjestelmään.

Kesto-tuote

Vattenfall Oy on kertonut selvityksissään, että sen toimitusvelvollisuustuotteiden hinnat ja ehdot ovat olleet näkyvissä Vattenfall Oy:n internet-sivuilla. Vattenfall Oy on edelleen todennut tuotteittensa sopimusehtojen olevan aina saatavissa verkkosivujen lisäksi kaikissa muissa asianosaisen myyntikanavissa. Vattenfall Oy on tuonut esiin, että loppukäyttäjillä on ollut mahdollisuus saada selville aina kulloinkin voimassa oleva toimitusvelvollisuustuote Vattenfall Oy:n kotisivuilta sekä kaikista muista asianosaisen myyntikanavista. Energiaviraston pyynnöstä Vattenfall Oy on 23.1.2025 toimittamallaan lisäselvityksellä kertaalleen täsmentänyt Kesto-tuotteen hinta- ja myyntiehtojen julkisuudesta kertomaansa.

Energiavirasto toteaa, että Kesto-tuotteella on Vattenfall Oy:n selvityksien perusteella ollut julkiset myyntiehdot ja -hinnat toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille tarkastelujaksolla 1.1.2022-30.4.2023 sinä aikana, kun Kesto-tuotetta on tarjottu Vattenfall Oy:n toimitusvelvollisuustuotteena.

Energiavirasto katsoo, että Vattenfall Oy on menetellyt sähkömarkkinalain 67 §:n 2 momentin mukaisesti pitäessään Kesto -tuotteen myyntiehdot ja -hinnat julkisina ajanjaksona 1.1.2022-31.8.2022.

Tarkastelujaksolla voimassa olleen sähkömarkkinalain 68 §:n 1 momentin mukaan vähittäismyyjän, jolla on huomattava markkinavoima, tulee toimittaa 67 §:n 2 momentissa tarkoitettut vähittäismyyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet Energiavirastolle ennen niiden käyttöönottamista. Saman pykälän 2 momentin mukaan vähittäismyyjän tulee ilmoittaa Energiavirastolle tai tämän määräämälle yhteisölle vähittäismyyntiehdot ja -hinnat, joilla vähittäismyyjä tarjoaa yleisesti sähköä kuluttajille sekä muille loppukäyttäjille, joiden käyttöpaikka on varustettu enintään 3 x 63 ampeerin pääsulakkeilla tai joiden sähkökäyttöpaikkaan ostetaan sähköä enintään 100 000 kilowattituntia vuodessa. Edelleen 3 momentin mukaan Energiavirasto voi antaa tarkemmat määräykset, mitä

1979/040202/2022
589/040202/2023

vähittäismyyntiehtoihin ja - hintoihin sekä niiden määräytymisperusteisiin liittyviä tietoja sille tulee toimittaa, miten tiedot tulee eritellä sekä miten tiedot tulee toimittaa.

Energiavirasto on 68 §:n 3 momentin nojalla antanut 4.3.2014 määräyksen Energiaviraston määräys sähkön vähittäismyyjän sähkönmyyntiehtojen ja -hintojen ilmoittamisesta Energiavirastolle (dnro 122/002/2014). Määräyksen 2 pykälän 1 momentin mukaan sähkön vähittäismyyjän, jolla on huomattava markkinavoima jakeluverkonhaltijan vastuualueella tai johon sovelletaan huomattavan markkinavoiman omaavan vähittäismyyjän veloitetta sähkömarkkinalain 67 §:n 1 momentin perusteella, tulee ilmoittaa sähkömarkkinalain 67 §:n 2 momentissa tarkoitetut vähittäismyyntihintansa Energiavirastolle. Lisäksi vähittäismyyjän tulee toimittaa sähkömarkkinalain 67 §:n 2 momentissa tarkoitetut myyntiehtonsa Energiavirastolle, mikäli ne poikkeavat kuluttajan kannalta olennaisella tavalla alalla yleisesti noudatetuista sähkönmyyntiehdoista. Saman pykälän 2 momentin mukaan sähkön vähittäismyyjän on ilmoitettava Energiavirastolle edellä 1 momentissa tarkoitetuissa tiedoissa tapahtuneista muutoksista. Ilmoitus on tehtävä ennen kuin muutokset tulevat voimaan ja siinä on yksilöitävä, milloin muutokset tulevat voimaan. Määräyksen 4 §:n mukaan määräyksen 2 §:ssä tarkoitetut hintatiedot tulee toimittaa Energiavirastolle sähköisesti syöttämällä ne internetissä Energiaviraston hintatietojärjestelmään.

Energiavirasto toteaa edellä olevan perusteella, että toimitusvelvollisuustuotteena tarjottava tuote tulee olla ilmoitettuna Energiaviraston Sähkön hintavertailu -palvelussa (sahkonhintafi.fi) ennen kuin hinnat ja ehdot tai muutokset niissä tulevat voimaan. Toimitusvelvollisen vähittäismyyjän on huolehdittava, että Energiavirastolle on ilmoitettuna ajantasaiset tiedot kaikista voimassa olevista toimitusvelvollisuustuotteista.

Vattenfall Oy:n selvityksien mukaan Kesto-tuote on ollut ilmoitettuna Energiaviraston Sähkön hintavertailu -palvelussa 1.1.2022 – 30.6.2022. Edelleen Vattenfall Oy on kertonut, että tämän jälkeen Kesto -tuote on poistettu kyseisestä palvelusta.

Energiavirasto toteaa, että Sähkön hintavertailu -palvelun tietojen perusteella Kesto-tuote on ollut kyseiseen palveluun ilmoitettuna tarkastelujakson 1.1.2022-30.4.2023 aikana ajankohdat 12.1.-1.2.2022, 3.2.-14.3.2022, 26.5.-30.6.2022 sekä 11.2.-30.4.2023.

Energiavirasto katsoo, että Vattenfall Oy on menetellyt sähkömarkkinalain 68 §:n 1 momentin vastaisesti, kun se ei ole ilmoittanut Kesto-tuotetta Sähkön hintavertailu -palveluun ajankohtina 1.1.-11.1.2022, 2.2.2022, 15.3.-25.5.2022 ja 1.7.-31.8.2022.

Energiavirasto toteaa lisäksi selvyyden vuoksi, että sähkömarkkinalain 68 § ja Energiaviraston määräys sähkön vähittäismyyjän sähkönmyyntiehtojen ja -hintojen ilmoittamisesta Energiavirastolle eivät rajaa toimitusvelvollisuussopimusten myyntihintojen ja -ehtojen ilmoittamisvelvollisuutta koskemaan ainoastaan niitä toimitusvelvollisuussopimuksia, joita toimitusvelvollinen vähittäismyyjä tarjoaa uusille asiakkaille. Siten toimitusvelvollisen vähittäismyyjän olisi ilmoitettava Energiavirastolle kaikkien toimitusvelvollisuussopimusten voimassa olevat hinnat ja ehdot

1979/040202/2022
589/040202/2023

riippumatta siitä, tarjoaako myyjä kyseistä tuotetta uusille asiakkaille. Tiedot olisi ilmoitettava Sähkön hintavertailu -palvelussa (sahkonhinta.fi).

Energiavirasto kuitenkin toteaa, että Sähkön hintavertailu -palvelussa vähittäismyyjän ei nykyisellään ole mahdollista määrittää, että ilmoitettua toimitusvelvollisuustuotetta ei tarjota enää uusille asiakkaille. Tämän vuoksi kaikki ilmoitetut tuotteet näkyvät myös loppukäyttäjien hintavertailussa, kun loppukäyttäjät vertailevat kulloinkin tarjolla olevia uusia sopimuksia. Tästä syystä Energiavirasto katsoo, että toimitusvelvollisen vähittäismyyjän ei tarvitse ilmoittaa Sähkön hintavertailu -palveluun voimassa olevia hintoja ja ehtoja niistä toimitusvelvollisuussopimuksista, joita ei enää tarjota uusille asiakkaille, niin kauan, kunnes Energiavirasto on lisännyt palveluun toiminnon, jolla myyjä voi määrittää, tarjoaako se sopimusta uusille asiakkaille vai ei. Näin ollen Energiavirasto katsoo, ettei Vattenfall Oy ole toiminut sähkömarkkinalain 68 §:n 1 momentin vastaisesti, kun se ei ole ilmoittanut Kestotuotetta Energiaviraston Sähkön hintavertailu -palvelussa (sahkonhinta.fi) ajanjaksolla 1.9.2022-10.2.2023.

Tuntisähkö Mix -tuote

Vattenfall Oy kertoo selvityksissään tarjonneensa pörssisähkötuotetta toimitusvelvollisena tuotteenaan uusille asiakkaille 1.9.2022 alkaen. Asianosainen on kertonut, että kuten kaikkien muidenkin tuotteiden, myös pörssisähkötuotteen sopimusehdot ovat aina saatavilla kaikissa Vattenfall Oy:n myyntikanavissa. Asianosainen on todennut loppukäyttäjän voivan tarkistaa pörssisähkötuotteen voimassa olevan ajankohtaisen hinnan tuotteen marginaalin ja perusmaksun osalta Vattenfall Oy:n verkkosivuilta. Edelleen tuntikohtaisen hinnan asianosainen on maininnut loppukäyttäjän voivan tarkistaa Vattenfall Oy:n verkkosivuilta kirjautumalla asiakassivuille.

Energiavirasto katsoo, että pörssisähkötuotteella on Vattenfall Oy:n selvityksien perusteella ollut julkiset myyntiehdot ja -hinnat toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkaille tarkastelujaksolla 1.1.2022-30.4.2023 sinä aikana, kun pörssisähkötuote on ollut Vattenfall Oy:n toimitusvelvollisuustuote.

Energiavirasto katsoo, että Vattenfall Oy on menetellyt pörssisähkötuotteen myyntiehtojen ja -hintojen julkisina saatavilla pitämisen osalta sähkömarkkinalain 67 §:n 2 momentin mukaisesti ajanjaksolla 1.9.2022-30.4.2023.

Vattenfall Oy:n mukaan pörssisähkötuote on ollut ilmoitettuna Energiaviraston Sähkön hintavertailu -palvelussa siitä asti, kun Vattenfall Oy on sitä asiakkaillensa myynyt.

Energiavirasto toteaa, että Sähkön hintavertailu -palvelun tietojen perusteella pörssisähkö-tuote on ollut kyseiseen palveluun ilmoitettuna koko tarkastelujakson 1.1.2022-30.4.2023 ajan.

Energiavirasto katsoo, että Vattenfall Oy on menetellyt sähkömarkkinalain 68 §:n 1 momentin mukaisesti ilmoittaessaan Pörssisähkö-tuotteen Energiaviraston Sähkön hintavertailu -palveluun ajanjaksolla 1.9.2022-30.4.2023.

Ratkaisu

Energiavirasto katsoo, että Vattenfall Oy ei ole menetellyt sähkömarkkinalain 67 §:n 1 momentin vastaisesti lopettaessaan Kesto-tuotteen tarjoamisen toimitusvelvollisena tuotteena 1.9.2022 alkaen.

Energiavirasto katsoo, että Vattenfall Oy on menetellyt sähkömarkkinalain 67 §:n 1 momentin mukaisesti määritellessään Kesto -tuotteen hinnan tarkastelujaksolla 1.1.2022-30.4.2023 niiden asiakkaiden osalta, joilla se on toimitusvelvollisena tuotteena.

Energiavirasto katsoo, että Vattenfall Oy on menetellyt sähkömarkkinalain 67 §:n 1 momentin mukaisesti määritellessään Tuntisähkö Mix -tuotteen hinnan tarkastelujaksolla 1.1.2022-30.4.2023 niiden asiakkaiden osalta, joilla se on toimitusvelvollisena tuotteena.

Energiavirasto katsoo, että Vattenfall Oy on menetellyt 1.9.2022 alkaen sähkömarkkinalain 67 §:n 2 momentin, sellaisena kuin se oli sähkömarkkinalain muuttamisesta annetun lain (497/2023) voimaan tullessa, vastaisesti tarjotessaan toimitusvelvollisuuden piirissä oleville asiakkailleen ainoana toimitusvelvollisuustuotteena pörssihintaan sidottua sähkömyyntituotetta. Energiavirasto ei velvoita asiansaista korjaaviin toimenpiteisiin tästä päätöksestä ilmenevin perustein.

Energiavirasto katsoo, että Vattenfall Oy on menetellyt sähkömarkkinalain 67 §:n 2 momentin, sellaisena kuin se oli sähkömarkkinalain muuttamisesta annetun lain (497/2023) voimaan tullessa, mukaisesti pitäessään Kesto -tuotteen myyntiehdot ja -hinnat julkisina ajanjaksolla 1.1.2022-31.8.2022.

Energiavirasto katsoo, että Vattenfall Oy on menetellyt sähkömarkkinalain 67 §:n 2 momentin, sellaisena kuin se oli sähkömarkkinalain muuttamisesta annetun lain (497/2023) voimaan tullessa, mukaisesti pitäessään Tuntisähkö mix -tuotteen myyntiehdot ja -hinnat julkisina ajanjaksolla 1.9.2022-30.4.2023.

Energiavirasto katsoo, että Vattenfall Oy on menetellyt sähkömarkkinalain 68 §:n 1 momentin, sellaisena kuin se oli sähkömarkkinalain muuttamisesta annetun lain (497/2023) voimaan tullessa, vastaisesti, kun se ei ole ilmoittanut Kesto-tuotetta Energiaviraston Sähkön hintavertailu -palvelussa ajankohtina 1.1.-11.1.2022, 2.2.2022, 15.3.-25.5.2022 ja 1.7.-31.8.2022.

Energiavirasto katsoo, että Vattenfall Oy on menetellyt sähkömarkkinalain 68 §:n 1 § momentin, sellaisena kuin se oli sähkömarkkinalain muuttamisesta annetun lain (497/2023) voimaan tullessa, mukaisesti ilmoittaessaan Tuntisähkö Mix -tuotteen Energiaviraston Sähkön hintavertailu -palveluun ajanjaksolla 1.9.2022-30.4.2023.

Sovelletut säännökset

Perusteluissa mainitut

Muutoksenhaku

Asianosainen saa hakea muutosta tähän päätökseen valittamalla markkinaoikeuteen noudattaen mitä laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) säädetään.

Tämä päätös ei sisällä tutkintapyyntöjen tekijöiden osalta oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua ratkaisua, josta voisi valittaa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain mukaisessa järjestyksessä.

Tätä päätöstä on sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2019) 38 §:n mukaisesti noudatettava muutoksenhausta huolimatta, jollei markkinaoikeus toisin määrää.

Valitusosoitus on päätöksen liitteenä.

Tiedoksianto

Päätös annetaan tiedoksi hallintolain (434/2003) 60 §:n mukaisesti postitse saantitodistusta vastaan.

Lisätiedot

Lisätietoja päätöksestä antaa juristi Ulriika Riskilä (p. 029 5050 091, ulriika.riskila@energiavirasto.fi) 30.1.2025 asti. Lisätietoja päätöksestä 31.1.2025 alkaen antaa johtava asiantuntija Heli Piilikangas (p.029 5050 008, heli.piilikangas@energiavirasto.fi) ja ekonomisti Jonatan Kanervo (p. 029 5050 069, jonatan.kanervo@energiavirasto.fi).

Liite	Valitusosoitus
Jakelu	Vattenfall Oy Tutkintapyyntöjen tekijät
Tiedoksi	Jakeluverkonhaltijat Energiateollisuus ry. Kilpailu- ja kuluttajavirasto Työ- ja elinkeinoministeriö/Energiaosasto

Maksutta